

ОСИГУРАЊИКА

ГЛАС

ГОДИНА ХЛІ • БРОЈ 3 • БЕОГРАД, 15. ФЕБРУАР 2010. • ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО • БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

ГОВОРНИ АУТОМАТ

0700/017-017

ПО ЦЕНИ ЛОКАЛНОГ ПОЗИВА

011/30-60-680

0 – 24h

Седница УО
ЕФИКАСНИЈИ
И МОДЕРНИЈИ
ФОНД

„Врућа“ зима
ШТРАЈКОВИМА
ДО ПРАВДЕ

ДИРЕКТОР:
Слободан Здравковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Славица Чедић

РЕДАКЦИЈА:
Булевар уметности бр. 10,
11070 Београд,
e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:
011/2017-437
факс: 2017-418

РЕДАКЦИЈА ЗА ВОЈВОДИНУ:
Житни трг бр. 3,
21000 Нови Сад,

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
Ика Митровић,
021/487-7789,
факс: 021/6624-359,
e-mail: ika.mitrovic@piovoj.rs

ШТАМПА:
Д.О.О. Комазец, Инђија

ОГЛАШАВАЊЕ:
011/2017-438

Рукописи и фотографије се не враћају.
Електронско издање:
www.pio.rs/glas-osiguranika

Реч уредника

Отоме да ли су модерно пословање и морал две категорије које се међусобно искључују или су иманентне једна другој, постоје сасвим опречна мишљења чак и међу стручњацима који се овим темама баве. Једни мисле да историјски развој економских односа не оставља много простора за тезу да су етика и пословање у непосредној вези, те да економија нема никакву обавезу да буде морална, нити она то по својој суштини и може бити. С друге стране, бројни су и они који тврде да не треба само и искључиво гледати на профит као циљ и да предузећа, она успешна, морају бити друштвено одговорна. Они, даље, верују да бизнис претпоставља постојање моралне позадине и да без ње не би био могућ, односно да пословање без етике и моралних критеријума не може да дâ трајније резултате. У данашње време ова два супротстављена става све више добијају на значају и то питање постаје незаобилазно не само у земљама у транзицији, већ и у најразвијенијим економијама.

Због тога се последњих година велика пажња поклања пословној етици, а високи стандарди понашања и етички кодекси, бар декларативно, постају један од основних циљева предузећа и компанија. У пракси то значи потребу да се лични морални стандарди и вредносна оријентација помире са захтевима предузећа, а да се ипак сачува сопствени дигнитет. У вези са тим често се поставља и питање лојалности, и колико је она заиста могућа и стварна у прилично немилосрдним тржишним условима.

Лојалност, као способност да се дели заједнички систем вредности и да се ставови средине бране и кад се има различито мишљење, врло је високо котирана при оцењивању успешности запослених, често чак испред понашања на послу и резултата које постижу. Веран и одан радник је најбољи радник. Како, међутим, таква оданост опстаје у данашњим условима на тржишту и да ли је новац најбољи мотивациони фактор за стварање лојалности? Изгледа да код многих ипак преовлађује уверење да у бизнису нема поверења осим оног које се заснива на интересу и да више не постоји доживљај емотивне привржености некој организацији, из ког би проистекла и жеља да се квалитетним радом допринесе њеном успеху.

Област пословне етике, дакле, данас је врло широка и оптерећена бројним дилемама. Ипак, и поред свих митова о аморалном савременом бизнису, аутор ових редова верује да лојалност није неповратно нестала са пословне сцене. И даље постоје људи који имају осећај поноса због припадности одређеној професији или фирми чије циљеве виде као своје. Али, иако права лојалност није мерљива, одговарајуће радно место, адекватно награђивање, и, уопште, добра етичка пракса свакако су увек извор великог задовољства радника. Јер, запослени такође желе да знају да ли и они могу озбиљно да рачунају на лојалност фирме за коју раде.

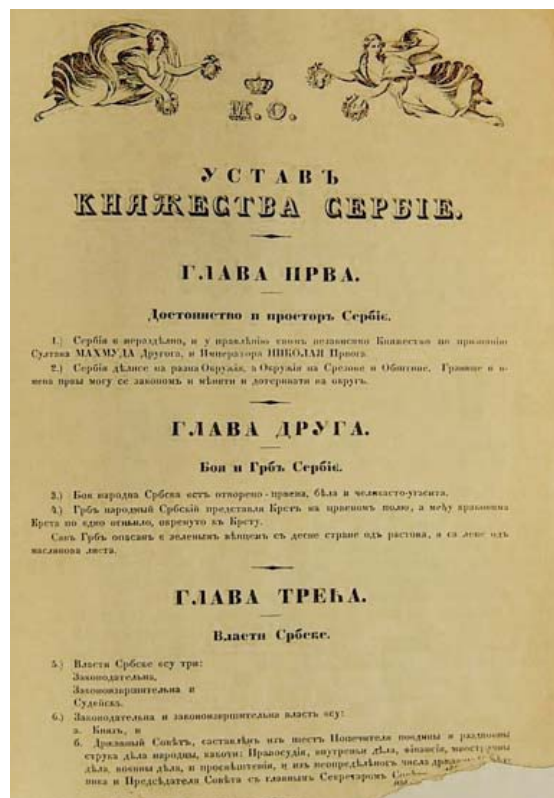
М. Јовановић

Сретење

Српска православна црква 15. фебруара слави Сретење Господње. Празник се обележава увек четрдесети дан од Божића.

Дан Сретења 1804. године нарочито је важан за нашу историју, јер је, као што је познато, тог дана Карађорђе Петровић у Орашцу подигао Први српски устанак.

На Сретење 1835. године донесен је Сретењски устав, први модеран српски устав. Рађен по узору на француске уставне повеље и белгијски устав из 1831. године, Сретењски устав је био један од првих демократских устава у Европи. Његов творац је Димитрије Давидовић, секретар кнеза Милоша Обреновића, учени Србин из Аустрије. Петнаести фебруар се обележава и као Дан државности Републике Србије.

УПРАВНИ ОДБОР РЕПУБЛИЧКОГ ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРАЊЕ

БРЖИ, ЕФИКАСНИЈИ И МОДЕРНИЈИ ФОНД

Остваривање овог циља суштина је Програма рада за 2010. годину усвојеног на последњој седници УО

Реформске активности које су усмерене ка побољшању основне делатности Фонда – већој ажурности приликом доношења решења, започете прошле, биће настављене и 2010. године, нагласио је приликом усвајања Програма рада Фонда за ову годину Слободан Здравковић, директор РФ ПИО:

– Приоритетна активност Фонда је стварање модерног система који ће осигураницима и корисницима пружати ква-

и одговарајућа систематизација радних места у Фонду, остварује се први сегмент свеукупне реформе. Активним учешћем Фонда у пројектима и процесима који доприносе бољој и ефикаснијој наплати доприноса омогућава се успостављање Централног регистра као јединствене базе података. Трећи сегмент реформе је измена и допуна Закона о пензијском и инвалидском осигурању и ту је Фонд такође интензивно укључен својим предлозима и аргументима – нагласио је директор Здравковић.

Да све што је планирано буде на време и квалитетно урађено, неопходна је и савремена технологија која омогућава брз и ефикасан рад.

– Унапређење корисничког сервиса и стварање предуслова за бржу, једноставнију и целовитију реализацију свих

едукацију запослених, омогућиће да све што је Програмом рада предвиђено буде у року и квалитетно и остварено – рекао је на седници Управног одбора директор Здравковић.

Наплата доприноса је, и према мишљењу чланова Управног одбора, проблем број један који под хитно треба решавати и који би формирањем Централног регистра требало да коначно буде превазиђен. Славенко Гргуревић, члан УО испред Уније послодаваца, предочио је да, према последњим подацима, око 70.000 фирми у Србији не плаћа порезе и доприносе што чини дуг од око 82 милијарде динара. Када се овоме дода и сива економија, која је и даље „камен око врата“ српској привреди, долази се до закључка да би буџетске дотације за исплату пензија биле знатно смањене

литетну и брзу услугу. То је истовремено и циљ свеукупне реформе пензијског система у оквиру програма ПАРИП, која треба да буде довршена ове године, а обухвата консолидацију наплате доприноса, реорганизацију Фонда и реформу система ПИО. Кроз реформу пензијске администрације, израдом и применом нове организационе шеме, коју прати

права која грађани остварују из области пензијско-инвалидског осигурања циљ је чијем остварењу тежимо ове године. Приоритетан посао остаје и сређивање базе података. На томе се много урадило протекле године, а у овој би тај посао требало да буде окончан. Нова организациона шема, усклађена са реалним потребама Фонда, уз планирану обуку и

(на највише 30 одсто) када би ови проблеми били решени, сматра Гргуревић.

Чланови УО разматрали су и усвојили и План јавних набавки Фонда за ову годину, као и Програм решавања вишка запослених у РФ ПИО, у складу са Законом о смањењу државне администрације. Број од 3.583 запослена, колико је у овој институцији радило у децембру прошле

▶ године, требало је, према одлуци владе, смањити за 12,6 одсто и свести га на 3.133, што значи 450 службеника мање. Закључно са 31. децембром прошле године из Фонда је отишло 157 запослених који су испуњавали један од услова за пензионисање, а до 15. фебруара Фонд треба да напусти још 227 службеника који су добровољно прихватили социјални програм, док ће остали, до прописаног броја, отићи на основу оцењивања рада запослених у овој установи. Тако ће број радника бити изједначен са систематизованим радним местима. Иако је проценат радника који морају да напусте посао знатно виши него у другим државним службама, смањење броја запослених никако не сме да утиче на квалитет рада и пружање услуга грађанима, став је менаџмента Фонда са којим су се сложили и чланови Управног одбора.

на шалтерима РФ ПИО и дали подршку менаџменту Фонда у настојањима да овај јединствени шалтер задрже у Фонду. До сада је, да појаснимо, осигураник морао на три места да предаје пријаве, односно одјаве са осигурања: у Фонду ПИО, у РЗЗО и у Националној служби за запошљавање, у зависности од тога да ли заснива радни однос, здравствено се осигурава или се осигурава за случај незапослености. Да би поступак био скраћен, а администрација поједностављена (до оснивања Централног регистра), влада је донела одлуку о изради јединственог обрасца пријаве и предаји тог обрасца на једном шалтеру. Према важећим законским прописима овај посао треба и може да обавља једино РФ ПИО, с обзиром на то да има формирану базу података о осигураницима од 1970, а микрофилмовану документацију од 1955. године. Настојања Републичког завода

Ђуро Перић нови председник

Пошто је досадашњем председнику УО истекао мандат, на последњој седници за новог председника изабран је Ђуро Перић, представник Савеза пензионера Србије. За заменика председника изабрана је Славица Савић, представник Савеза самосталних синдиката Србије.

– Ми располажемо подацима о осигураницима, њиховом стажу, променама радних места и плаћеним доприносима за читав њихов радни век. На основу тих пријава утврђујемо да ли је неко у осигурању или не, дужину стажа осигурања и, на крају, висину пензије. РЗЗО не располаже овим чињеницама, већ податке преузима из Управе за трезор посред-

Славица Савић

Ђуро Перић

Чланови Управног одбора разматрали су и Информацију о неопходности предаје јединственог обрасца пријаве, промене и одјаве података на социјално осигурање

за здравствено осигурање да јединствени шалтер „сместе“ у своју институцију у неаргументована и у крајњој линији незаконита:

ством програма за њихово преузимање. Затим, док ми те податке стално и вишеструко користимо у раду и трајно чувамо, њима су они потребни само у моменту када осигураник треба да овери здравствену књижицу. Када би се адреса за пријем јединствених пријава променила, Фонд ПИО, који већ нема контролу уплате доприноса, постао би зависан од других институција, што сигурно не би резултирало бржим и ефикаснијим радом – објаснио је директор Слободан Здравковић.

Чланови Управног одбора подржали су настојања менаџмента Фонда да адреса за пријем јединствених пријава остане иста – РФ ПИО, јер би све друго, како су нагласили представници Савеза самосталних синдиката Србије, осим што би значило велике и непотребне трошкове, било и незаконито.

Весна Анастасијевић

Посебна седница за законске промене

Чланови Управног одбора упознати су и са предлогом измена и допуна Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Иван Мимић, директор Сектора за финансије и члан Радне групе за измене Закона о ПИО, информисао је чланове УО о предлозима по којима ће женама за пензионисање бити потребно 38 година стажа осигурања (уместо досадашњих 35). То значи да оне неће имати 15 одсто увећања стажа као до сада већ само шест одсто. Године стажа ће се повећавати постепено за по четири месеца почев од 2011. године.

Биће пооштрени и критеријуми за оне који имају бенефицирани стаж тако да ће сада они са увећаним стажом одлазити у пензију са најмање 55 година живота и 25 година стажа. Усклађивање пензија, после одмрзавања, обављаће се два пута годишње, али на који начин, остаје да се коначно дефинише. Пошто су ово све предлози који до коначне верзије могу да претрпе неке измене, чланови УО су закључили да ће о овој теми разговарати на посебној седници која ће бити посвећена само променама Закона о ПИО.

У корак са развојем знања

Уз помоћ средстава Светске банке, у Фонду ПИО биће спроведена широка едукација запослених, која ће обухватити више од две хиљаде радника

У савременом пословном окружењу, без обзира на то да ли је реч о профитабилним компанијама или институцијама, такорећи свакодневно се подиже ниво захтева у погледу знања и вештина које запослени треба да поседују, те све више долазе до изражаја квалитети који се стичу константним образовањем и тренингом. Због тога организације које разумеју да су људи, њихова знања и компетенције основни ресурс обуку запослених не доживљавају као трошак већ као инвестицију која ће допринети расту продуктивности и повећању ефикасности.

Заступајући уверење да је професионални развој руководиоца и извршних кадрова од изузетног значаја за увећање радних потенцијала и успешност пословања организације, и Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање се одлучио на свеобухватну обуку запослених која ће, кроз различите видове едукације, укључити више од 2000 радника. Према речима Марије Комадине, помоћника начелника Одељења за ЕУ регулативу и међународне уговоре, при Сектору ПИО, пројекат обуке биће спроведен у читавом Фонду да би се потенцијал запослених максимално развио и свима пружио могућност за учешће и коришћење овог програма за сопствено усавршавање.

Обука запослених одвијаће се у оквиру пројекта „Консолидације наплате и реформе пензијске администрације у Србији“ (пројекат ПАРИП), а биће реализована уз финансијску помоћ Светске банке.

– Ово је обиман пројекат који се одвија у организацији Министарства рада и социјалне политике и Министарства финансија. На Републички фонд ПИО се односи Б компонента пројекта под називом „Консолидација и институционално јечање PAYGO пензијских фондова“, односно ставка у Плану набавки БЗ – „Пословно планирање, развој људских ресурса и унапређење јавних услуга“. Обуке запослених предвиђене су и Стратегијом и Планом обуке које је Управни Одбор РФ ПИО усвојио 16. октобра 2009. године – каже Марија Комадина.

За ову годину у РФ ПИО је планирано испуњење многобројних пословних циљева, што запосленима намеће обавезу да повећају продуктивност и корисницима понуде боље услуге. Као део свеобухватног професионалног програма развоја планиране су обуке за запослене у Сектору за медицинско вештачење, IT

In-house тренинзи

Интерактивни in-house тренинзи и радионице креирају се према конкретним потребама одређених врста послова и радних места и омогућавају да се развију управо те специфичне пословне вештине. Због тога се целокупан план и програм тренинга припрема по обављеној анализи пословних потреба. То је искуствено учење кроз дијалог и симулацију, тако да запослени одмах могу да провере и користе практичне пословне алате.

Када је реч о концепту тренинга за запослене у Фонду, они би требало да садрже: вештину комуникације, успешан рад са клијентима, рад са „тешким“ људима, развијање способности да се проблематична ситуација предвиди и спречи пре него што ескалира, разумевање конфликтних шаблона, унапређење вештине слушања и рада са различитим типовима личности, елиминисање непријатељства и агресивности из комуникације, технику успешног решавања жалби итд.

обуке, обуке за развиј људских ресурса и корисничког сервиса и ECDL обуке.

– Обуке у Сектору за медицинско вештачење су већ одобрене и спроводе се. Неке су већ одржане, а неке су у току. Остали програми едукација реализоваће се током ове године, по окончању тендерске процедуре коју је покренула Светска банка за избор консултантске куће. Очекујемо да се до јуна почне и са тим обукама – наглашава наша саговорница.

По речима Марије Комадине, најинтересантније ће, вероватно, бити обуке веза-

не за развој људских ресурса и унапређење јавних услуга. Оне ће бити и најмасовније – обухватиће око две хиљаде полазника по филијалама, од начелника до извршилаца.

Квалитет корисничког сервиса је један од приоритетних циљева РФ ПИО, али је и развој основних вештина запослених, у циљу унапређења пословног успеха, развоја тимског рада, прихватања организационих вредности и веће самоиницијативности у реализацији такође врло значајан. Због тога су у склопу овог сегмента, поред едукације за рад са корисницима, предвиђене и обуке за руководиоце, обуке из области управљања људским ресурсима за запослене у Одељењу за људске ресурсе, обуке за предаваче, као и обуке за оне који се баве контактима са медијима.

Конкурентна предност савремене организације огледа се у њеној способности да иновира и да та унапређења користи као извор вишег стандарда и боље услуге. Овим се очигледно руководио и Фонд ПИО, а то ће његовим запосленима омогућити да, осим вештина и практичних пословних алата, у трајно власништво добију и нова знања.

Милена Јовановић

Фото: Ј. Оцић

Слике које примећују

У оквиру недеље иницијатива посвећених инвалидитету и социјалном укључивању инвалидних особа, у Ужицу је недавно одржана изложба фотографија аутора Марија Боце.

Изложба „Невероватне приче неприметних живота“ део је истоименог пројекта који је покренут на иницијативу Министарства спољних послова Италије и под покровитељством Министарства рада и социјалне политике Србије. Фотографије су до сада излагане у осам градова Србије.

У Ужицу је приказан и документарни филм Емануела Чиконија и Јелене Росић, а у реализацији ужичких средњошколаца и представника удружења грађана особа са инвалидитетом изведена је и представа „Сан летње ноћи“.

Кредити за почетнике

Влада Србије усвојила је програм за повољно кредитирање почетника у вредности од 2,2 милијарде динара, саопштило је Министарство економије. За покретање сопственог бизниса у 2010. години предузетници преко Фонда за развој могу да добију веома повољне кредите у износу од 500.000 до 1,3 милиона динара. Каматна стопа је 2,5 одсто на годишњем нивоу, а рок отплате кредита од три до пет година, са грејс-периодом до годину дана. За ове позајмице не могу да конкуришу лица која су у тренутку подношења захтева за кредит запослена на неодређено време у јавним предузећима и државним институцијама. Кредити за почетнике не могу да се користе за програме примарне пољопривредне производње, за кредитирање инфраструктуре, трговине, куповине путничких возила, организовања игара на срећу и лутрија, као ни за позајмице другим лицима.

Ове године крај приватизације

Приватизација у Србији биће завршена у 2010. години, најавио је Небојша Ђирић, државни секретар у Министарству економије и регионалног развоја, наводећи да је у протеклих десетак година приватизовано око 2.100 предузећа при чему су уговори раскинути са 507 нових власника због њиховог непоштовања.

У протеклој години, према његовим речима, приватизација је спорије текла због светске економске кризе која је захватила и Србију.

„Коло“ на великој азијској турнеји

У оквиру великог пројекта „Србија у свету“, који организује Министарство културе, Национални ансамбл „Коло“ провешће два месеца на азијској турнеји где ће имати бројне наступе у Јапану и Кини. Овај ансамбл, који има изванредну репутацију у земљи, али и у иностранству, гостоваће у Јапану од 4. фебруара до 16. марта и за то време ће одржати чак 26 концерата у Токију, Осаки, Јокохами, Нагоји, Каназави и Кјоту, а чланови „Кола“ одржаће и седам семинара на којима ће Јапанце подучавати српским народним играма.

Турнеја ансамбла ће се наставити гостовањем у Кини где ће „Коло“, наступом у чувеном Националним центру за сценске уметности у Пекингу, отворити манифестацију „Дани српске културе“. Ова манифестација има велики значај за представљање богате вишевековне српске фолклорне традиције, али и савремене игре која је такође део репертоара овог ансамбла. Поред наступа „Кола“, у оквиру дана наше културе у Кини ће бити приказана и ретроспектива српских филмова, а биће представљена и изложба пиротских ћилима из поставке Музеја примењених уметности.

Азијска турнеја ансамбла завршава се 16. марта наступом у граду Тјенцин, а београдска публика ће већ 6. априла у Сава центру имати прилику да види програм премијерно изведен у Кини.

Отворен ромски кол центар

У циљу бољег интегрисања ромског народа и подизања свести о њиховим проблемима, Федерација Рома Србије отворила је у Београду први кол центар који ће омогућити редовно и бесплатно информисање и давање савета припадницима ове националности код нас и у дијаспори. Пројекат је остварен у сарадњи са компанијом „Зови ме“, а ромски кол центар ће обезбеђивати и информације о основним школским програмима, здравственој заштити, праву на социјалну и финансијску помоћ, као и о могућностима за отварање и организовање различитих услужних и производних делатности. За рад у центру биће ангажовани и припадници ромске националности који ће тако решити питање незапослености.

У Федерацији Рома Србије наглашавају да је посебну подршку пројекту кол центра пружио Министарство рада и социјалне политике, и подсећају да је у току стратешка европска акција – „Декада укључења Рома 2005–2015“, чији је основни циљ уклањање свих облика дискриминације према припадницима ромске националности и њихова интеграција у друштвене токове.

Фото: Ј. Оцић

Ниш: помоћ најугроженијима

Од укупног броја становника Ниша 17,4 одсто је старије од 65 година, од којих сваки четврти нема никаквих примања. Такође, од 42.000 нишких пензионера највећи број њих је са најминималнијим месечним припадностима. Средином септембра прошле године, у циљу пружања помоћи старим, немоћним и социјално најугроженијим Нишлијама, покренут је пројекат под називом Интегрисани сервис услуга за негу старих и инвалидних особа. Пројекат је реализован у оквиру јавних радова уз помоћ града Ниша и Министарства економије и регионалног развоја. Центар за социјални рад „Свети Сава“ организовао је мобилне екипе лекара, медицинских сестара, физиотерапеута, правника, социјалних радника, психолога, геронтодомаћица и фризера, односно бербера.

Будући да је рок за спровођење овог пројекта пет месеци, поставља се питање да ли ће бити настављен. У Центру за социјални рад „Свети Сава“ још немају поуздану информацију да ли ће се и када пружати овај вид помоћи Нишлијама. Програм развоја града Ниша за 2010. годину, међутим, предвиђа реализацију Пројекта интегрисаних сервисних услуга за негу старих и инвалидних лица у пет градских општина.

Остају субвенције за родитеље

Због повећања трошкова од последње корекције цена пре две и по године, од 1. фебруара у Београду важе нове цене услуга предшколских установа. Нова економска цена услуге за целодневне облике рада износи 13.332 динара месечно по кориснику, што је у односу на досадашњу увећање од 16,64 процента. Без обзира на ово поскупљење, град Београд ће наставити и даље да субвенционира боравак деце у вртићима, па, сходно томе, најнижа цена за кориснике услуга од 1. фебруара износи 1.466, а највиша 8.665 динара. Град ће и даље разлику до пуне цене за прву категорију корисника плаћати у износу од 89 процената или 11.866 динара, док ће за другу категорију та субвенција износити 4.667 динара, односно 35 одсто.

Као и раније, предвиђене су и друге додатне олакшице у зависности од специфичности породица и њиховог материјалног статуса, па ће се тако самохраним родитељима плаћати још 25 одсто на цену, док ће се онима који отплаћују стамбени кредит за куповину првог стана помоћи плаћањем додатних 10 процената.

Исти проценат град ће покрити и подстанарима, као и породицама које имају децу оболелу од целијакије или церебралне парализе. Породице са дететом оболелим од аутизма, дистрофије, пареплегије, хемиплегије, церебралне парализе, дијабетеса, или са сметњама у

психофизичком развоју, субвенционисаће се са 20 одсто.

Ако двоје деце користи услуге предшколске установе, град ће плаћати 20 одсто по детету, односно 50 одсто по детету за треће и четврто дете, тројке, четворке и дупле близанце. Право на регресирање свих трошкова имају деца ратних војних инвалида, корисници права МОП-а, деца без родитељског старања, као и деца избеглица које нису у радном односу.

ПОКРАЈИНСКИ ФОНД РФ ПИО

Лиценце за рад на рачунарима

Запослени у Дирекцији Покрајинског фонда који су путем интернета завршили двомесечну обуку за рад на компјутерима по европским стандардима примили су и одговарајуће лиценце – сертификате ECDL. Деветоро полазника курса је до ових лиценци дошло после положена четири испита, а сертификате им је уручио мр Слободан Гамбер, помоћник директора Покрајинског фонда РФ ПИО.

М. М.

ВОЈВОДИНА

Организовано против „дивљих“ превозника

Почетком фебруара покренута је заједничка синхронизована акција надлежних републичких, покрајинских и органа града Новог Сада да се, прво у Новом Саду, а затим и широм Војводине, из саобраћаја искључе сви превозници и таксисти који овај посао раде на црно. Акцију ће до краја месеца у Новом Саду спроводити јединствени тимови састављени од саобраћајних и тржишних инспектора и инспектора рада, уз асистенцију полиције.

Државни органи ће, након Новог Сада, кампању континуирано пренети на целу Војводину, а

после првих месец дана анализираће постигнуте резултате да би се у наставку акције у ходу превазилазили уочени проблеми.

Покрајински секретаријат за привреду задужен је да за наредну седницу Владе Војводине припреми предлог, који ће бити упућен Влади Србије, за измену појединих одредаба Закона о прекршајима, да би се омогућила лакша примена мера за сузбијање сиве економије у овој области.

Овакву организовану интервенцију државе тражили су грански синдикати, као и регистровани аутопревозници и таксисти, који су досад, због нелојалне конкуренције, имали велике губитке у пословању и тешко су опстајали на тржишту. С друге стране, и држава је остајала „кратких рукава“ због неуплаћених доприноса, пореза и такси.

М. Мектеровић

ИЗ РАДА РФ ПИО

Новости у поступку ревизије

Као што је познато, одредбом члана 100 Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да првостепено решење Фонда ПИО подлеже ревизији коју врши орган одређен општим актом Фонда. Према ставу 3 наведеног члана, ревизија не одлаже извршење решења.

У складу са овим, ревизију првостепених решења о правима из ПИО убудуће ће обављати Одељење за пензијско и инвалидско осигурање, у Дирекцији Фонда, и то два пута годишње.

Ревизија ће се вршити тако што ће се од сваке филијале захтевати да у одређеној недељи достави око 250 предмета донетих у претходна три месеца, а против којих је протекло роком за жалбу.

Ревизију ће обављати три извршиоца, сваки по око 75 решења. Након обављене ревизије писаће се записник у коме ће бити наведено на који број решења није дата сагласност и због којих разлога се та решења оспоравају.

Записник ће потписивати извршиоци који су радили ревизију и он ће бити достављен директору филијале, а решења којима ће се у вршењу ревизије оспорити првостепено решење биће донета током прве наредне недеље по окончању ревизије.

М. Жугић

ПОВЕЗИВАЊЕ СТАЖА О ТРОШКУ ДРЖАВЕ

На кредит уз гаранције

Биће потребно да се из републичке касе издвоји око 16 милијарди динара на име зајма послодавцима за измиривање неплаћених доприноса

Око 55.000 радника из 419 предузећа којима послодавци нису месецима, па чак и годинама плаћали доприносе за пензијско-инвалидско осигурање, онемогућивши им тако остваривање права из радног односа, па и право на одлазак у заслужену пензију, могу коначно да одахну. Толико је, наиме, послодаваца до сада Управи за трезор предало пријаве за повезивање стажа запосленима, како је то овог пута држава прописала.

Да подсетимо, влада Србије је октобра прошле године донела одлуку о још једном повезивању стажа уз помоћ државног новца због процена да око 40.000 фирми дугује својим радницима (а и Фонду ПИО) доприносе за пензијско-инвалидско осигурање, а број запослених процењиван је на око 100.000. Почетком

новембра Диана Драгутиновић, министар финансија, и Расим Љајић, министар рада и социјалне политике, потписали су и протокол о начину регулисања неплаћених доприноса. За разлику од претходног начина када је држава плаћала „рупе“ у стажу запослених настале „заслугом“ несавесних послодаваца, овог пута државни новац се предузећима која нису редовно измиривала своје обавезе даје на кредит, и то не њима на рачун него директно Фонду ПИО. Послодавци се обавезују да кредит врате у року од четири године, уз грејс-период од годину дана и годишњу каматну стопу у висини есконтне камате Народне банке

Србије која сада износи 8,5 одсто. Као и за сваки кредит, и за овај морају да постоје гаранције: хипотека на имовину фирме у висини од 150 одсто износа дуга и трасирана меница авалирана у пословној банци. Уколико фирма не поседује имовину у тој вредности, прихвата се гаранција другог лица које је власник имовине, али њена вредност такође не може бити мања од 150 одсто вредности дуга.

Потписивањем протокола омогућено је послодавцима да крену у процедуру добијања државног кредита за ове сврхе, а прецизирана су и предузећа која могу на овај начин да регулишу неизмирене обавезе: фирме у којима је држава већински власник, оне које су у поступку приватизације или се за њу припремају, као и оне које су приватизоване, без обзира на то да ли време надзора колико нови власник поштује уговор о прода-

Пола милиона година

У претходном повезивању стажа о државном трошку решено је питање око 250.000 запослених из око 51.000 предузећа. За њих је из буџета плаћено укупно 17,638 милијарди динара, а признато им је више од пола милиона година радног стажа.

ји капитала још траје. Значи, приватна предузећа су потпуно изузета из овакве могућности повезивања стажа својим радницима, уз објашњење да је то због мањка новца у државној каси.

За три месеца тек је десети део предузећа која дугују доприносе крену у ову не баш једноставну процедуру за добијање кредита и повезивање стажа за око 55.000 запослених. Већина њих ће, према проценама, добити „зелено светло“ за позајмицу и тако се ослободити баласта нагомиланих дугова бар за пензијско-инвалидско осигурање, а њихови радници ће добити године стажа које им

нису „појели скакавци“. Међу рекордерима по броју радника и висини дугова су углавном – рудници. Деспотовачка Ресавица је чак 4.126 рудара закинула за доприносе, па се укупан дуг попео на рекордних 2,5 милијарде динара! Ни у Бору није много боље јер су се рудници бакра и топионица, који заједно упошљавају више од 3.500 радника, задужили за више од две милијарде динара. Лоше је пословао и Први мај из Пирота, који је чак 1.541 раднику закинуо стаж, Јумко из Врања (1.740 радника), крушевачка фабрика гума Трајал (2.368 радника)... Да би сва дуговања била намирена, из републичке касе ће морати да се издвоји око 16 милијарди динара. Држава овог пута стаж повезује за период од 1. јануара 2004. до 30. јуна ове године, а рок за завршетак овог посла за сада није одређен.

В. Анастасијевић

И пољопривредници изузети

Као ни радници у приватном сектору, ни пољопривредни осигураници нису укључени у повезивање стажа о трошку државе. Иако ова могућност није потпуно одбачена, образложење је да радни однос у овом сектору није довољно дефинисан, да има своје специфичности и да одговоре треба потражити прво у Министарству пољопривреде. За ово повезивање стажа држава је реално сагледала материјалне могућности, па ни радници код приватника ни пољопривредници не могу засад да рачунају на њену помоћ.

Свака четврта фирма или предузетник дугују запосленима зарада, а држави порез и доприносе по том основу

Почетак ове године, без обзира на ниске температуре, обележен је низом штрајкова незадовољних радника због неисплаћених зарада, накнада за превоз и неуплаћених доприноса за пензијско-инвалидско и здравствено осигурање. Поштено одрађене године стажа им зато нису како треба евидентирани, а не могу ни да овере здравствену књижицу. Штрајкови су све чешћи и радикалнији – блокирају се пруге, мостови и путеви, штрајкује глађу, а договори, и када се коначно постигну са представницима власти, најчешће се не испоштују, па следи нови талас окупљања и протестовања.

Према процени пореске службе, више од 70.000 фирми дугује држави порезе и доприносе по основу зарада запослених. Мада нема тачних података, међу 66.400 предузећа чији су рачуни блокирани, велики део неизмиреног дуга од око 82 милијарде динара односи се на плате и доприносе. Понекад се ради о неколико месеци а некада су у питању и године неисплаћених зарада, као код запослених у ветеринарској установи Глутин из Падинске Скеле који су последњу плату примили за новембар 2005. године па су као једини излаз из проблема видели – штрајк глађу.

Радници су огорчени лошом приватизацијом, незадовољни су јер месецима не примају плате, тешко живе, многи су изгубили посао... Штрајкови у Србији немају политичку позадину, већ је реч о великом незадовољству радника, изјавио је недавно за „Политику“ Љубисав Орбовић, председник Савеза самосталних син-

ТАЛАС ПРОТЕСТА ЗБОГ НЕПЛАЋЕНИХ ЗАРАДА И ДОПРИНОСА

Штрајковима до правде

диката Србије, наводећи да грађани Србије имају најниже просечне зараде од земаља бивше Југославије. „Просечна зарада пре кризе била је 410, а сада је 329 евра, што значи да су плате пале за 25 одсто“, прецизирао је Орбовић.

Питање је да ли, поред лоше приватизације, и држава сноси одговорност за штрајкове својим нечињењем, тачније недовољном контролом послодаваца и санкцијама за неизвршење законских обавеза према радницима. Привредници се слажу да у садашњем систему постоји обавеза плаћања зарада, пореза и доприноса, али постављају питање зашто систем контроле Пореске управе и Инспекције рада не даје резултате.

Од Инспектората рада до суда

Мада у Србији не постоји ниједан законски пропис који би послодавца приморао да радницима исплати зараду, по садашњим правилима, када протекне месец дана од дана када је требало да прими плату, радник може да поднесе пријаву Инспекторату рада Министарства рада и социјалне политике. Инспекторат

ће обавити надзор и донети решење којим се послодавцу налаже да исплати зараду, а уколико то не учини, по Закону о раду може бити кажњен високом новчаном казном. За правно лице предвиђене су казне од 800.000 до милион динара, а за предузетнике од 400.000 до 500.000 динара.

За сада не постоји евиденција да ли је неко од директора заиста платио овако високу казну јер судови такве податке не прослеђују Министарству рада и социјалне политике. Пракса показује да се такав директор, и када одговара, најчешће санкционише казном од 10.000 до 15.000 динара. Пореска управа која треба да контролише уплату доприноса може да поднесе и кривичну пријаву против послодавца, али пре тога мора да утврди да ли газда не може или неће да исплати зараду раднику.

Стручњаци указују да ниједна државна институција нема непосредну улогу контроле уплате пореза и доприноса од времена када је укинута Служба друштвеног књиговодства која је то контролисала. И када прођу све инстанце, радницима на крају

преостаје да пресавију табак и фирму туже, позову се на „сиромашко право“, да не би плаћали судске таксе, а онда се наоружају стрпљењем и чекају на пресуду.

Легализовано неплаћање

Нема сумње да што пре мора да се нађе решење и прекине ова, готово легализована, пракса неуплаћивања пореза, доприноса и зарада, јер не трпе само радници већ и држава. Чињеница је, а то је процена многих експерата, да када би се зараде редовно исплаћивале и плаћали доприноси на реалан износ, и када би број незапослених од око 800.000 био упола мањи, држава не би морала да дотира пензијски фонд са више од 30 одсто. Наравно, и даље остаје проблем предузећа која су у процесу реструктурисања и која немају обавезу да плаћају доприносе и порезе. Како постојећи закон није ограничио дужину трајања тих процеса, то може да потраје и десет година као, на пример, код Јавног предузећа за подземну експлоатацију Ресавица, а за то време се гомилају дугови.

Уколико се нешто убрзо не учини талас штрајкова биће све већи. Истине ради, држава је, ипак, нешто предузела. Влада је 19. јануара најавила усвајање новог закона о штрајку, којим би се заменио важећи, донет 1996. године. Готово да нико не сумња у то да ће он на „блажи начин“ уредити ову област.

Миланка Иванчајић

КОРИШЋЕЊЕ ПРАВА НА ПОРОДИЧНУ ПЕНЗИЈУ

Отклонити заблуде

Право на породичну пензију припада од датума смрти, али ако није раскинут радни однос, исплата следи тек по његовом престанку

Права која проистичу из пензијско-инвалидског осигурања су лична права и не застаревају. Међутим, није редак случај да корисници из неког разлога, понекад сасвим нелогичног, пропусте погодности које им закон пружа у погледу остварења тих права.

Такве примере смо бележили и протеклих неколико дана.

Удова којој је право на породичну пензију утврђено прошле године још није раскинула радни однос и због тога не може да се успостави исплата пензије по решењу. Тражећи правни савет, жалила се да је уморна од посла, да је плата „никаква“, а породична пензија и са умањењем од 30 одсто (за једног члана) скоро је дупло виша од плате. Њено питање – када треба да раскине радни однос, звучало је на први поглед заиста необично.

Али, авај! Њен послодавац „поучио“ је да не може добити исплату пензије док не наврши 50 година. Примивши такву поуку здраво за готово, удова неће моћи да рачуна на исплату пензије ретроактив-

но – од дана супругове смрти, већ од првог дана након закључења радног односа, а настала штета је евидентна. У овом случају, удова, која је у прошлој години са навршених 49 година живота стекла право по решењу, могла је одмах да раскине радни однос и да оствари исплату пензије.

Обазривост у прихватању оваквих изјава је неопходна, поготово када се имају у виду и други случајеви где заблуда или необавештеност спречавају нормално коришћење законских права. Има примера да удова или удовац сматрају да морају прво да раскину радни однос, па тек онда да поднесу захтев за остваривање права на породичну пензију, што је нетачно. Свако од њих треба да има пред собом просту рачуницу: у моменту када испуњавају законске услове за остваривање права на породичну пензију могу слободно да поднесу захтев, а не морају да раскидају радни однос. У том случају подносилац захтева добиће решење којим ће бити утврђено његово право на породичну пензију, а њена исплата извршиће се уз доказ о престанку радног односа (односно осигурања), без одређивања временског рока.

То значи да корисник породичне пензије може накнадно да раскине радни однос кад год то жели, а да би кренула исплата пензије потребно је поднети захтев за исплату породичне пензије по престанку осигурања и приложити уз

њена закључену радну књижицу и решење о престанку радног односа, односно одјаву са осигурања. Фонд ће по захтеву донети решење о исплати пензије по обрачуну из претходног, изворног решења.

Ако је то решење било оглашено привременим до комплетирања неких података, надлежна филијала ће најпре спровести поступак за доношење коначног решења (ако су се стекли услови за то) и након тога одмах донети ре-

шење о исплати породичне пензије.

У свакодневној пракси има и других случајева неправилног коришћења права из пензијско-инвалидског осигурања. Корисници породичне пензије ангажују се да одраде неки посао за уговорену новчану накнаду. Рачунају да један или неколико дана уговореног посла неће угрозити њихово право на породичну пензију.

Али, послодавац који их ангажује макар и за један дан посла поднесе за њих, у складу са законом, пријаву на осигурање. Корисник породичне пензије ће се у том случају највероватније убрзо наћи на шалтеру пензијског фонда тражећи објашњење због чега му је обустављена пензија коју је до тада нормално примао. Одговор је – исплата породичне пензије није могућа док траје осигурање.

С. Марсенић

Значај праве информације

Деси се да корисник породичне пензије (дете, удова, итд.) прихвати или сами потраже посао да би зарадили који динар више. Не слутећи да ће им пријава на осигурање обуставити исплату пензије, они се упусте у радну авантуру (а лаког посла нема!) за уговорену новчану накнаду која је често нижа од пензије коју су примали.

Многи потроше време, енергију, понекад и наду у обећану зараду, а исплата пензија им буде стопирана. Често морају да мољакају послодавце да их одјаве са осигурања да би се поново успоставила исплата породичне пензије. Уколико послодавац одбија да поднесе благовремено одјаву М-ЗА, корисник коме је обустављена породична пензија не треба да губи време, него треба да потражи помоћ у надлежној филијали Фонда.

Пензијски фонд је узео у заштиту децу кориснике породичне пензије – њима се ово примање не обуставља за време радног ангажовања преко омладинске задруге.

ВЕЛИКИ ПРИВРЕДНИ ПОТЕНЦИЈАЛ БАЊА СРБИЈЕ

Опоравак и дружење

У укупној туристичкој понуди Србије бање учествују са 37 одсто, а током 2008, према писању Њујорк тајмса, у српским лечилиштима боравило је 366.000 туриста, од чега 23.000 странаца

Познато је да се Србија према броју бањских локалитета убраја у најбогатије земље Европе. Истраживања из 19. века сведоче да су још Римљани користили изворе лековите минералне воде. За повољно дејство термалних вода знали су и Турци који су градили купатила, такозване амаме. Неке од њих обновио је кнез Александар Карађорђевић.

Здравствени туризам

Прве хемијске анализе домаћих изворишта обављене су у Бечу 1938. године. После Другог светског рата убрзано се развија бањски рекреативни туризам, а 1960. године бање Србије добијају статус природних лечилишта.

Профилактички, односно лечилишни аспект туризма данас представља велики привредни потенцијал. Крајем прошле године Њујорк тајмс је у рубрици Пословање писао о бањама у Србији. Амерички часопис је навео информације из Удружења бања Србије да се на ове локалитете не одлази само ради здравственог опоравка, већ све више и у циљу одмора и рекреације. Помиње се и податак да бање чине 37 одсто укупног удела туризма у Ср-

бији и да је у српским бањама током 2008. године боравило 366.000 туриста, од чега 23.000 из иностранства.

Појам здравственог туризма повезан је с различитим врстама ресурса – сунце, водене бање, таласна терапија, песак, планински масиви, ваздушне бање... Лековите воде се користе у терапијске сврхе као помоћно средство у примени медикамената и у физикалној терапији. Отуда је бањски потенцијал посебно значајан за старију популацију. Истовремено, туризам утиче на побољшање квалитета живота и кроз социјалне контакте који су неминовни између посетилаца и

Нада Петровић је крајем новембра путовала у Рибарску бању и посебно је задовољна свакодневним терапијама.

– Значиле су ми вежбе, базен и терапија блатом зато што имам проблема са куком и кичмом. У соби смо биле нас две, смештај је био удобан, у слободно време смо гледале телевизију, храна је била изврсна. Све у свему, планирам и на лето да идем тамо. И дружење је било лепо, остала сам у контакту са једном пензионерком из Београда и то је ново искуство – примећује Нада.

С обзиром на то да има проблема са штитном жлездом, Слађану Димитријевић је ле-

љачи с обзиром на то да је пребродила операцију кука, а има и повишен притисак. Она је корисник инвалидске пензије и до сада није била у бањи о трошку Фонда. Ова седамдесетогодишњакиња нема примедби на смештај, а ни на особље и стручњаке.

– Било је и топло и удобно, собу сам делила са две пензионерке и лепо смо се слагале. Лекари и сестре су били љубазни и свима сам захвална – каже Живодарка.

У бањама су се претежно обреле жене, али се Александар Грабовач, зато што га је ћерка наговорила, такође пријавио на конкурс. Деда

Аца је виталан осамдесетпетогодишњак који је често путовао и на удаљеније дестинације, али тврди да нигде није доживео тако пријатан пријем као у Ковиљачи.

– У хотелу су сви изузетно услужни, да сам професор хотелијерства дао бих им две а не једну десетку. Храна је разноврсна, а келнери љубазни. Позлило ми је пред повратак кући и лекарско особље ми је одмах притекло у помоћ – каже Александар.

Јован Божић је провео пријатних десет дана у Матарушкој бањи, али има и замерки на смештај.

– Првобитно сам био у соби у којој је било хладно па сам тражио да ме преместе. Особље је било предусретљиво, задовољан сам прегледима и терапијама. Био сам и раније на бесплатном опоравку у Рибарској бањи, тада ми је било боље, та бања је одлична – каже Божић.

Ови утисци наших пензионера, иако углавном позитивни, могли би да помогну да се уочени пропусти поправе како би и убудуће боравак у бањама био пријатно искуство за све.

Јелена Оцић

туристичког персонала или локалног становништва или унутар туристичких група.

Утисци пензионера

Републички фонд ПИО је, као што смо већ писали, и прошле године омогућио пензионерима са најнижим примањима бесплатну десетодневну рехабилитацију у бањама. Један од услова је био и да претходне три године нису боравили у бањама о трошку Фонда. Разговарали смо са нашим суграђанима о утисцима током боравка у овим лечилиштима.

карска комисија Фонда ПИО упутила на Златибор, где је боравила од 31. октобра до 10. новембра.

– Превоз је био организован па смо групно путовали до бање и то је много боље него да смо ишли појединачно. Грејање у хотелу је, међутим, било лоше па нисмо користили базен. Лекарка је пажљиво прегледала све старе налазе. Урадили су ми нове анализе, ЕКГ, крвну слику, а мерили су ми и притисак – пренеси своје утиске Слађана.

Живодарки Матовић је веома пријао боравак у Кови-

Специјализоване продавнице за најстарије грађане какве се срећу по развијенијим земљама код нас још не постоје ни у плановима, бар колико смо успели да сазнамо. Али, зато већ скоро годину дана постоје СОС маркети чији назив довољно говори о њиховој намени. Наравно да у њима може да се купи само оно на шта наши најстарији (и најсиромашнији) иначе једино троше новац: прехранбени производи и средства за хигијену. Све остало је луксуз о коме се са овдашњим прескромним пензионерским примањима (када је већина у питању) и не размишља.

Прва оваква продавница отворена је пре око годину дана, и то с намером да у њој могу да купују само пензионери са примањима испод просека, корисници социјалне помоћи, дакле они најугроженији, пошто су цене основних артикала у овим радњама и до 30 одсто ниже него у регуларним маркетима. Идеја је била да се издају картице онима који докажу (последњим пензијским чеком, уверењем о висини примања) да заиста нису у могућности да

СОС за СОС продавнице

по регуларним ценама купити оно што им је неопходно за минимум egzистенције. Картице, нити било шта слично, никад нису издате. Почело се са тим, али...

Једноставно је престало да се прича о њима, а у овим продавницама, којих данас има на територији скоро сваке београдске општине и у многим градовима у Србији, могу да купују апсолутно сви без обзира на висину примања. И тако је још једна лепа идеја добила сасвим другачији епилог: неописиве гужве у овим, углавном не баш великим продавницама (некадашњи објекти „Јабукe“) у којима они најстарији често извуку „дебљи крај“ чекајући у „километарским“ редовима за воће, месо или на каси.

Све ово мање говори о нашој небризи за угрожене и сиромашне (иако би и овакав закључак могао да се извуче) а више о општој ситуацији у земљи у којој је већина становништва научила да живи од данас до сутра. Данас је најважније купити прахак, месо и јабуке по најнижој могућој цени, а сутра ћемо видети. **В. А.**

Радње за треће доба

Поред многих наменских продавница, као што су за децу или за труднице, у Србији још не постоје радње за одевање старијих особа. Овај вид трговина, међутим, заживео је још пре тридесет година у Америци, а касније је омогућена и продаја путем интернета. Продавнице за старе људе постоје и у Европи, на пример у Француској и Шпанији.

Припадници трећег доба и онемоћале особе полажу право на доношење сопствених одлука и када је реч о одевању. Уврежено је мишљење да људи у позним годинама не придају значај спољашњем изгледу. Истраживања, међутим, потврђују супротно – већина испитаника старијих од 60 година доживљава себе млађима него што јесу, воле да размишљају о моди и да носе одећу која им добро стоји. Уз удобност и функционалност, гардероба

се сагледава и кроз психолошки аспект. Одећа помаже људима да се лакше социјално интегрису, што је посебно значајно особама у позним годинама уколико мењају окружење. Стручњаци саветују да се приликом избора гардеробе стави

акцент на практичност, удобност и безбедност.

Радње које за циљну групу имају старију популацију располажу одећом која је израђена од материјала једноставних за одржавање а кројених с намером да се олакша свакодневни живот. Продавци обучени за рад са старим људима нуде хаљине са предњим џепом за ношење личних ствари, неклизајуће чарапе и слично. Савети и разне друге олакшице при куповини део су пословне политике ових предузећа. Највећа предност продајних простора за старије особе је што, не лутајући дуго и напорно, на једном месту могу да набаве потребну одећу и обућу.

У време отпуштања, економске кризе, али и када у свету више од деценије послују чак и супермаркети фокусирани на купце старије од 50 година, требало би размишљати о овој врсти посла и у нашој земљи. **Ј. О.**

СРБИЈИ ПРЕДСТОЈИ СТАНДАРДИЗАЦИЈА НЕФОРМАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА

Знањем против кризе

Целоживотно учење подразумева опште образовање и стручно усавршавање, а односи се како на потребе младих, тако и на потребе старих, на интересе запослених и незапослених

Појмови усавршавања постојећих и стицања нових знања и вештина датирају још из Старе Грчке, а посебно данас постају веома актуелни. У 21. веку целоживотно учење представља снажно оружје у прихватању нових изазова и суочавању са променама. Познато је да су економске, техничко-технолошке и демографске прилике у Србији условиле потребу за континуираним учењем одраслих, а с тим у вези и реформу образовног система.

Човеку више нису довољне исте животне и радне вештине које је поседовао пре пет година. Целоживотно учење подразумева опште образовање и стручно усавршавање а односи се како на потребе младих, тако и на потребе старих, на интересе запослених и незапослених.

Знање има век трајања

Економски развој зависи од квалитета људских ресурса. Чини се, међутим, да код нас још нема довољно слуха за стално учење и усавршавање. образовање се још схвата као трошак државе, а не као инвестиција у дугорочни и одрживи развој. Осим тога, значај образовања није довољно препознат ни у друштву у целини, што се може илустровати ретким образовним темама у медијима. Може се рећи да ни сам образовни сектор (основне и средње школе, гимназије и високошколске институције) није довољно мотивисан да иницира неке промене. Још влада заблуда да у програмима неформалног учења треба да учествују само сиромашни, полуписмени и неписмени људи. Курсеви, семинари, предавања, радионице и разни типови тренинга намењени су и високообразованим експертима, лекарима, инжењерима, менаџерима.

Када је реч о обогаћивању знања, стицању вештина и усавршавању, циљна група не познаје животну доба. Једна од важних активности која предстоји Србији јесте успостављање стандарда и признавање легитимитета неформалног образовања уз сагледавање свих предности које оно доноси. На који начин се то систематски може решити, постоји ли у Србији добра воља за то, питања су на која тек треба наћи одговоре.

Познат је и термин информалног учења које заправо подразумева ненамерно и намерно усавршавање. Њега, поред осталог, подстиче и развој технике и технологије, а стиче се у различитим животним ситуацијама, кроз интеракцију са људима из окружења. Показало се да практично искуство путем волонтирања или учешћа у пројектима може да буде веома корисно за постизање бољих резултата или у тражењу новог посла. Разне врсте хобија могу у неком периоду живота да прерасту у посао, уколико се има у виду да посао није пуко задовољство. Самодисциплина, организованост, усмереност на циљ, могућност прилагођавања новонасталим околностима, превазилажење страхова и осећаја несигурности, једном речју континуиран рад на себи основни је предуслов за послони успех.

Тржиште рада

Променом занимања или стицањем виших квалификација повећава се шанса за нови посао. Програми преквалификације се праве према захтевима послодаваца, зато је важно пратити кретања на тржишту рада. Последњи подаци говоре да, иако је од почетка кризе понуда послова генерално мања, а тражња већа, овај тренд је мање изражен када је реч, пре свега, о фармацеутима и стручњацима за информациону технологију. До презасићења је дошло у банкарском сектору, а најнеповољнија ситуација на тржишту рада је за професоре марксизма и дактилографе, јер таква радна места више не постоје. У последњих неколико година занимања у области услуга траженија су у односу на радна места у области производње. Предвиђа се да ће послови сутрашњице у Србији бити професије из области медија, културе и информисања, и то оне које су везане за продукцију и дизајн. Тражиће се и даље финансијски аналитичари, али и стручњаци за консалтинг у области људских ресурса. Очекује се да ће бањско лечење привући странце, јер имамо добре капацитете и повољније цене него Европска унија, па ће добар део људи бити уопслен и у овој области. Честа је појава да се у великим срединама пријави превише кандидата за одређену врсту посла, а да их у унутрашњости нема довољно. Таква је ситуација са фармацеутима и лекарима са одређеним специјализацијама као што су гинеколози, офталмолози, пластични хирурзи. Један од разлога за то је што се дипломирани студенти везују за универзитетске центре и углавном траже посао у граду у коме су завршили факултет.

Јелена Оцић

ИНФОРМИСАЊЕ ГЛУВИХ И НАГЛУВИХ И СЛЕПИХ И СЛАБОВИДИХ У ВОЈВОДИНИ

Обезбеђен новац за рад гласила

Ове категорије особа са инвалидитетом информисањем превазилазе део баријера које им је болест наметнула

Влада Војводине потписала је, почетком фебруара, са покрајинским Савезом слепих и слабовидих и Савезом глувих и наглувих уговоре о додели новчаних средстава из војвођанског буџета за развој информативне делатности у овим организацијама.

Савез слепих и слабовидих дотиран је са 495.600 динара месечно (5.947.200 за годину дана) за објављивање звучних часописа „Дечји одјек“, „Одјек“, „Vishag“ (на мађарском језику) и „Свет жене“, часописа за хендикепиране даме. С друге стране, уговор који је потписао Савез глувих и наглувих „тежак“ је 291.000 динара месечно (3.492.000 за 12 месеци), намењених за

финансирање новина „Глас тишине“ и проширеног издања „Говора руку“, као и за превођење информативних емисија гестовним говором на локалним ТВ станицама у Војводини.

На овај начин је системски решен проблем финансирања издавања ових гласила, јер ће новац, према речима Ане Томанове Маканове, потпредседнице Владе Војводине и покрајинског секретара за информисање, бити на време исплаћиван. Без обзира на то што су износи средстава која су додељена овим инвалидским организацијама задржани на прошлогодњем нивоу, то је њихов сигурни приход и у 2010. години.

Заједничке ставове свих представника поменутих организација у вези са примљеном финансијском помоћи изражавају речи Уроша Тадића, председника Савеза слепих и слабовидих Војводине:

– Добијени новац третирамо као редовно финансирање нашег информативног рада, и у последње три-четири године он задовољава наше потребе у овој области. Такође,

Анђелка Ружин у звучној соби

мислим да и ми морамо да се прилагодимо и пратимо економску судбину земље – поручио је Тадић.

Није потребно истицати значај протока информација међу припадницима ове две категорије хендикепираних, посебно када се зна да Савез глувих и наглувих Војводине својим гласилима покрива популацију од 25.000 људи. Да не говоримо колико је користан новац намењен за курсеве гестовног говора у циљу повећања броја „чујућих“ који могу да комуницирају са глувима, да би се што више смањиле баријере које је болест наметнула овим људима. Гестовни преводиоци су веома важни за глуве и наглуве и када се они обраћају лекарима, или када покушавају да се запосле.

Јелена Вранковић, уредник „Гласа тишине“, листа који излази у тиражу од хиљаду примерака и већ 15 година успешно обавља своју мисију, каже да је запошљавање ове популације веома тешко иако су добри и вредни радници. Посао најчешће добијају у заштитним радионицама или кроз мере samozапосљавања преко НСЗ, јер већина наших фирми нема гестовне превод

диоце који би комуницирали са њима.

Савез слепих и слабовидих Војводине броји мање чланова – око 3.500, али зато им посао око информисања чланова и осталих људи из ове категорије инвалида није нимало лакши. Према речима Анђелке Ружин, секретара овог савеза, они сваког месеца шаљу четири звучна часописа на кућне адресе својих чланова. У њима обрађују све теме, осим политичких. Часопис „Видици“, који се штампа на Брајевом писму, такође се дистрибуира члановима Савеза. Ова организација има и библиотеку са 14.000 обрађених књига, и то оних наслова који су врло актуелни и тражени у књижарама. Снимају се и уџбеници за децу, што је посебно тешко када су у питању програми за основну и средњу школу. Између осталих, помоћ те врсте пружили су и Милораду Пејићу, ученику Гимназије „Светозар Марковић“ из Новог Сада, овогодишњем лауреату Светосавске награде, коју му је Министарство просвете доделило за превод периодног система Менделејева на Брајево писмо.

Мирослав Мектеровић

СРПСКОМ АГРАРУ НЕОПХОДНА ВЕЋА ПОМОЋ ДРЖАВЕ И ЕКСПЕРАТА

Пут ка европским интеграцијама

Будућност наше пољопривреде је у производњи и извозу еколошки чисте хране, за шта постоје потенцијали – незагађено земљиште, вода и ваздух

Укупном економском развоју Србије село и пољопривреда имају важно место. На путу ка Европској унији мора се, осим социјалне и политичке сигурности, обезбедити и прехранбена сигурност и извоз, који је услов економског опстанка. Пољопривреда има специфичан значај, посебно када је реч о увећању извозних потенцијала Србије.

Тржиште Европске уније има велику моћ апсорпције, због високих доходака потрошача. Оно је и најближе и зато су управо шансе Србије у прилагођавању том тржишту и његовим захтевима. Тржиште ЕУ је изузетно хетерогено те се производња мора прилагођавати потребама сваког сегмента понаособ.

Маркетиншке комуникације су основ за долазак до потрошача и освајање тржишта, а непостојање оваквог при-

Неговати робне марке

Аграрна индустрија Србије је једна од најзначајнијих привредних грана, која чини више од 40 одсто друштвеног производа. Србија поседује природно богатство од 5,1 милион хектара пољопривредног земљишта и то богатство мора да користи на нови начин. Будућност српске пољопривреде је у производњи и извозу еколошки чисте хране, за шта постоје потенцијали – неконтаминирани земљиште, вода и ваздух. Како на међународном тржишту доминирају брендови, тако и Србија мора да изгради и пласира своје робне марке: српску малину, јунетину, шљивовицу, пршуту, дуван чварке...

ступа је само један од лимитирајућих фактора развоја агроиндустрије. Истраживање – обрада тржишта, њихових захтева и приступа потребног за пласман, основ су за припрему производа за уплив на високо-сегментирани тржиште ЕУ. Осим недовољног праћења тржишта, слаба је и маркетиншка промоција. Српски произвођачи, али ни држава, не улажу довољно у промоцију наших произвођача и производа. Дизајн паковања, амбалажа, брендирање производа, како садржајно тако и визуелно, увек су на последњем месту када је у питању пољопривредни производ. Наступи на сајмовима, домаћим и интернационалним, требало би да буду активнији, боље организовани и свакако подстакнути од државе. Државна интервенција овде не треба да буде само финансијска већ и организационо-логистичка. Представљање различитих произвођача доприноси и промоцији целокупне земље, њених тржишних потенцијала и квалитета пословног окружења. Као и у већини сегмената економског живота, у пољопривреди и прехранбеној индустрији стварање квалитетних тржишних услова и стабилног пословног окружења услов је за развој и привлачење стратешких и гринфилд инвестиција.

Додатну слабост у развоју и проширењу понуде нових производа представља застарелост технологије и опреме на производним добрима, али и у прерађивачкој индустрији, као и недовољно коришћење капацитета и недостатак квалитетног менаџмента.

Стручњаци из области аграра и агро-економисти наводе да највеће шансе има воће (замрзнуте малине, вишње, јагоде, шумско воће, јабуке...) и поврће – шампињони, прерађени и замрзнути грашак, боранија, кукуруз шећерац, краставци и паприке. Шансе постоје и за извоз јагњећеће и јунећеће меса. Та могућност није последица промена у примени стандарда Европске уније или потписивања Прела-

злог трговинског споразума, јер Србија већ

пуну деценију има одобрену квоту за извоз меса коју до сада никад није потпуно искористила.

Буџетом за 2010. годину предвиђено је да за пољопривреду буде издвојено 25 милијарди динара, од тога је за субвенције планирано 16 милијарди. Стручњаци истичу да је то изузетно мали део буџета с обзиром на то колики проценат друштвеног производа чине пољопривреда и агроиндустрија и наглашавају да земље у окружењу, у припреми за улазак у ЕУ, чине много више. Хрватска, на пример, стимулише ратаре са 300 евра по хектару, док је у Србији такав подстицај тек 12.000 динара. Држава овако не утиче на одлуке произвођача и не даје препоруке за одређену производњу, јер не жели да преузме одговорност за вишкове, откуп и уништавање непродатог. Тренд је да се државе повлаче из овакве врсте помоћи и узимају улогу давања смерница и едукације пољопривредника, а тржиште и његова кретања треба да буду главна оријентација.

Треба прећи дуг пут и учинити много да Србија не остане земља са одличним пољопривредним потенцијалом који није искоришћен. Неминовно је прилагођавање нормама и стандардима ЕУ, и то тако што ће се њихови прописи уградити у наше законодавство, али уз поштовање наших специфичности. Осим реформе законодавства, посебну пажњу треба посветити фокусирању на извозно оријентисан концепт развоја српског аграра.

Императив мора бити повећање конкурентности, и ценовно и квалитативно, већа либерализација у трговини, усклађивање стандарда и увећање инвестиција у пољопривреду.

Александра Станков-Мијатовић

КОНКУРСИ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ МЛАДИХ

„Прва шанса“ за добар посао

Услов за годишњи приправнички стаж је претходно обављен тромесечни волонтерски рад, а после још година рада код истог газде

Након што је прошле године око 11.000 незапослених, млађих од 30 година, кроз програм Владе Републике Србије „Прва шанса“ добило прво запослење у својој струци код приватних послодаваца у Србији, држава ће и у 2010. помоћи, истим програмом, запошљавање око 16.000 лица из ове популације. Прошле године издвојено је 1,3 милијарде динара, а у текућој је обезбеђено још 500 милиона динара више за ову намену из буџета Србије. Ако се томе додају и средства која ће Војводина издвојити из покрајинског буџета, током ове године могло би на овај начин да се запосли и више од 20.000 младих.

Прилика и за послодавце

Осим незапослених млађих од 30 година који су на евиденцији Националне службе за запошљавање, и приватни послодавци ће тако добити прилику да, улажући изузетно мало новца, дођу до младих, образованих кадрова које ће сами обучавати за посао. Наиме, послодавци који запосле младе људе преко овог програма добиће средства од државе за рефундацију њихових зарада и трошкова доприноса за обавезно социјално осигурање. Рецимо, за приправника на пословима за које је предвиђено најмање четворогодишње високо образовање НСЗ ће покривати трошкове за исплату нето зараде од 20.000 динара, тамо где је предвиђена виша школа – на износ плате од 18.000, а за средњу школу рефундираће новац за плату од 16.000 динара (за све ове

зараде уплатиће и припадајуће социјалне доприносе). Послодавац има обавезу да о свом трошку финансира само осам посто пореза на плату ових радника.

Ове године програм „Прва шанса“ подразумева и тромесечну волонтерску праксу пре заснивања приправничког радног односа. НСЗ ће током волонтерске праксе исплатити младим људима, који на овај начин желе да остваре прво запослење у струци, новчану помоћ у месечном износу од 10.000 динара, а уплатиће им, за тај период, и доприносе за случај повреде на раду и професионалне болести. По обављеној пракси, они ће моћи да раде као приправници наредних 12 месеци код одређеног послодавца из приватног сектора.

За разлику од прошле године, у 2010. ће послодавци који се укључе у овај програм имати обавезу да задрже за-

Обавезе послодавца према приправницима

Послодавац ће на месечну зараду приправника од 20.000 динара (ВСС) морати да уплати 2.589 динара на име пореза, за плату од 18.000 динара (ВШС) мораће да издваја 2.246 динара месечно, а његове пореске обавезе на зараду од 16.000 динара (ССС) износиће приликом сваке исплате 1.905 динара.

посленог у радном односу још годину дана након окончања стручног оспособљавања. Такође, неће моћи да смање просечан број запослених у односу на квартал који је претходио месецу када су поднели захтев за пријем радника по овом програму. Они који у фирми имају до десет запослених, на овај начин моћи ће да приме максимално два приправника, а ако имају више од 10 радника, онда могу да заснују радни однос са приправницима тако да они не чине више од 20 одсто укупног броја свих запослених.

Конкурс „Прва шанса“ отворен је до 31. марта ове године, односно до испуњења квоте. Послодавци који по овом програму поднесу захтев најближој организационој јединици НСЗ, према месту

рада или свом седишту, на доношење коначне одлуке чекаће најдуже месец дана, а предност ће имати они који желе да запосле већи број приправника.

Још један програм за младе

Национална служба за запошљавање, у сарадњи са програмом „Запошљавање и миграције младих“, расписала је и позив за подношење пријава за спровођење овог програма. Програм се финансира из Фонда за запошљавање младих, који су основали Влада Републике Србије и шпански Фонд за остваривање миленијумских циљева развоја, а у оквиру заједничког програма агенција Уједињених нација.

Право да конкуришу за овај програм имају незапослени млађи од 30 година који су на евиденцији НСЗ у Београду, Новом Саду и Врању, и то најмање три месеца.

За разлику од „Прве шансе“, овај програм је усмерен на незапослене до другог степена стручне спреме, са радним искуством или без искуства. Његов циљ је да помогне овим људима да се путем обуке припреме за запошљавање, samozapošljavanje и тражење запослења.

Приоритет за укључивање у програм „Запошљавање и миграције младих“ имају особе са инвалидитетом, Роми, избегла и интерно расељена лица, повратници у поступку реадмисије и корисници услуга центара за социјални рад.

Мирослав Мектеровић

КАКО СЕ ОДБРАНИТИ ОД АЛКОХОЛА

Болест број три

У Србији је око 97 одсто млађих од 16 година пробало алкохол, а чак 40 процената њих пије једанпут недељно, док је 15 посто адолесцената бар једном имало пијанство

Сматра се да је око 70 милиона људи у свету зависно од алкохола. После малигних и кардиоваскуларних болести, алкохолизам је на трећем месту по морбидитету и смртности. У периоду од 2000. до 2002. године у европском региону повећала се смртност узрокована алкохомом. Алармантан је и податак да терет болести и смртности представљају и штетна употреба и злоупотреба алкохола без знакова зависности. Подаци говоре да је штета чак и већа. Реч је о последицама пијења алкохола као што су саобраћајни удеси, друге несреће, туче, убиства, али и обољења јетре и кардиоваскуларне болести, трошкови лечења, изгубљени радни дани.

Употреба алкохола је друштвено дозвољена, али ипак

изазива болест зависности и велики број медицинских последица па с тим у вези узрокује одсуствовање с посла, дуготрајна лечења, незапсленост и смањену продуктивност. У Србији је око 97 одсто млађих од 16 година пробало алкохол, чак 40 процената њих пије једанпут недељно, док је 15 одсто адолесцената имало пијанство. Када се овом податку дода и врло раширена употреба алкохола код одраслих, јасно је колико је неисцрпан резервоар из којег проистичу проблеми и штета од коришћења алкохола.

Национална стратегија

Dr sc. Петар Настасић, неуропсихијатар, професор на Факултету политичких нау-

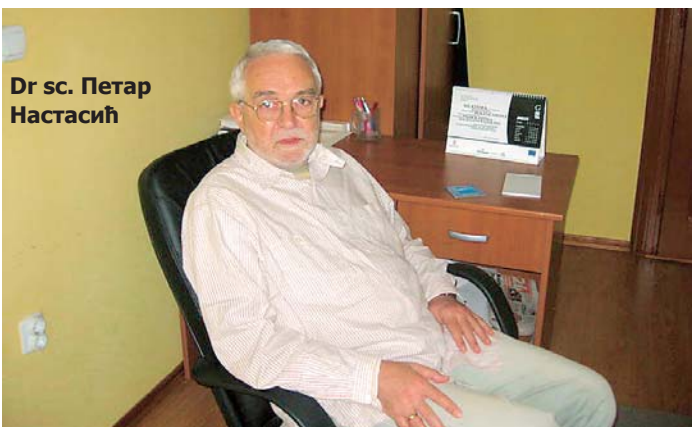
ка и председник Републичке стручне комисије која је урадила Националну стратегију за превенцију злоупотребе алкохола, дуги низ година бави се лечењем и истраживањем болести зависности.

– Сви подаци указују на неконтролисану потрошњу алкохола у нашој земљи, али и на то да се смањује број алкохоличара на лечењу. Жалосно је да је алкохол постао „лек за кризу“, а тиме се смањила „социјална видљивост“ пијења и опијања. Пацијенти стижу на лечење у поодмаклој фази болести када је лечење неупоредиво теже а последице веће. Некада су радне организације у већем броју слале запослене у здравствене установе. Раније је међу пацијентима на лечењу било око 80 одсто запослених, а сада их је једва 50 одсто. Ситуација је драматична. Алкохолизам не утиче негативно само на здравље, већ и на породицу, пријатеље, посао, економске прилике – упозорава др Настасић.

Да су многи облици зависности излечиви показује дуга традиција успешне примене ванболничког и болничког лечења у нашој земљи, која је базирана на принципима

системске породичне терапије. Како, међутим, повећати број лечених пацијената, шта је са превенцијом и да ли је могуће заштитити грађане од штетних утицаја и последица злоупотребе алкохола?

– С обзиром на то да је алкохолизам социјално-медицински проблем, неопходна је Национална стратегија. Њена израда је покренута у Министарству здравља, али је укључено и Министарство просвете, Министарство рада и социјалне политике, Министарство унутрашњих послова и невладине организације. На изреди Стратегије радиће се целе године и она треба да буде усвојена до краја 2010. Циљ је да се обједине све друштвене снаге у држави да би се организовала превенција и смањено број зависника. Потребно је оспособити примарне облике здравствене заштите као што су домови здравља, едукацијом и информисањем промовисати здрав стил живота, усвојити политику о алкохолу у школама и на радном месту, и слично. С једне стране, не постоји процес раног откривања и процес мотивације за лечење, а с друге стране, медицина нуди најсавременије

Dr sc. Петар Настасић

Негирање сопствених грешака

Током трајања зависности формира се карактеристичан и упадљив стил понашања који се одликује постојањем такозваног принципа задовољства и егоцентризма, а испољава се негирањем својих грешака, недостатком самодисциплине, неприхватањем одговорности и обавеза, оптуживањем других за сопствене пропусте и поступке. Лечењем је могуће променити целокупан образац понашања, стил комуницирања и навике, прво у породици, а затим и према другим људима.

методе и лекове – каже познати неуропсихијатар.

Најбоља групна терапија

Показало се да је групна терапија веома ефикасна у сузбијању болести зависности. Поред успостављања апстиненције, група утиче и на ублажавање и санирање здравствених последица и решавање социјалних, професионалних и других свакодневних проблема.

Свака особа и свака породица зависника имају невоље узроковане болестима зависности, које на први поглед нису уочљиве. Оне захтевају дужи и темељнији рад – по-

Познато је да неке социјално-психијатријске специфичности наше земље, повезане са употребом и злоупотребом алкохола, показују забрињавајуће тенденције, нарочито кад је реч о младима. Веома мало се говори о алкохолизму међу женама и припадницима старије популације.

У адолесцентском периоду алкохол је, нажалост, улазна дрога: почиње се са наглашеним пијењем а наставља са другим психоактивним супстанцама, што доводи до ризичног понашања, напуштања школе и других бројних проблема. Алкохолизам код младих људи је све израженији, али је потребно ојачати и програме за

требне су корените измене у понашању, односима, комуникацији и систему вредности. Апстиненција сама по себи не значи ништа ако се не ради на промени личности и прихватању нових, здравих животних ставова. Група и њена динамика томе доприносе. Социотерапијски клубови лечених алкохоличара и Заједница клубова лечених алкохоличара имају дугу традицију. Зато је неопходно подржати и оснажити ову форму рехабилитације и реинтеграције зависника и оснажити њихову мрежу, објашњава професор Петар Настасић.

лечење жена. Истраживање ESPAD (Европска школа Анкета о алкохолу и другим дрогама) показало је да жене пију мање, али злоупотребљавају таблете и најчешће пију саме. Алкохолизам у старих појављује се у два облика. Први је такозвани пролонгирани и представља наставак дугогодишњег пијења. У ову групу спадају и не тако стари пацијенти, између 50 и 65 година живота, који умиру раније зато што се не лече. Други тип алкохолизма настаје у старости услед депресије, губитка супружника и сличних невоља.

Јелена Оцић

Слана соба

Пет векова након ископавања соли за сопствене потребе, људи су открили и њено лековито дејство, посебно на дисајне органе. Спелеотерапија почиње да се примењује када је код многих рудара који су проводили већи део времена у рудницима соли примећено побољшање здравља. Овај вид лечења је базиран на дозираном боравку пацијената у посебној микроклими пећине и познат је већ стотинама година у источној и централној Европи.

Халотерапија је савремени начин терапије сољу и подразумева боравак у сланој соби. Реч је, наиме, о просторији изграђеној од природне камене соли у којој се лековита клима постиже помоћу халогенатора. Овај апарат удубава суви засићен ваздух богат најфинијим честицама соли. Халотерапија је клинички испитана и потврђена као подједнако делотворна и за децу и за одрасле, а однедавно се примењује и код нас као додатна метода лечења.

Терапија сољу нарочито се препоручује особама са респираторним и кожним обољењима, али и онима који су често прехлађени, изложени физичком напору, под стресом, пате од нестанице, и код алергијских и кожних обољења. Не препоручује се код нерегулисаног крвног притиска и малигних обољења. Халотерапија се не користи код пацијената са повишеном температуром, акутним крварењем, декомпензацијом срца, као и код оболелих од туберкулозе и трудница.

Рибље уље успорава старење срчаних ћелија

Код коронарне болести срца, једног од водећих узрока смрти широм света, наслаге се стварају унутар зидова артерија и онемогућавају проток крви до срца. Многбројне студије су показале да рибе из хладних вода – лосос, туна и друге богате уљем, садрже омега-3 масне киселине које могу да умање ризик од те болести.

Заштитне капице на крајевима сваког хромозома, које се зову теломери, садрже генетски материјал. Како се оне скраћују, ћелије старе. Доктор Фарзана-Фар и његове колеге са универзитета Калифорнија мерили су дужину теломера у ћелијама крви код 600 срчаних болесника. Желели су да сазнају да ли постоји било каква веза између нивоа омега-3 масних киселина и промене у дужини теломера током одређеног временског периода.

Резултати истраживања су показали да се код пацијената са највишим нивоима омега-3 рибљег уља спорије скраћује дужине теломера, док су они са најнижим нивоима омега-3 у крви имали најбрже скраћивање дужине теломера, што је назнака да ти пацијенти старе брже.

Доктор Фарзана-Фар каже да резултати његове студије подржавају препоруке Америчког удружења за срце да треба узимати најмање један грам омега-3 рибљег уља дневно.

Брзо и једноставно

Ћуретина са поврћем

(за четири особе)

Време припреме: 30 минута

Састојци: 600 г ђурећег белог меса, 200 г шери парадајза, 50 г празилука, 200 г тиквица, 200 г плавог патлићана, 200 г паприке бабуре, 200 г шаргарепе, три кашике уља, 300 г раженог хлеба, со, бибер.

Припрема: Ћуреће бело месо исећи на шницле, посолити и побиберити. Шницле испржити у науљеном тигању. Празилук и шаргарепу исецкати на колупове, а тиквице, патлићан и паприку бабуру на коцкице. У другом тигању на уљу и мало воде динстати празилук, шаргарепу и паприку пет минута. Затим додати тиквице, патлићан и парадајз пресечен на половине. Кувати још 10 минута. Ћуреће шницле сервирати уз поврће и послужити уз ражени хлеб.

Напомена: Када купујете паприку, бирајте комаде живих, јасних боја. Кожа треба да је затегнута и без размекшалих делова и оштећења, а петелјка зелена и једра. Свежа паприка је месната и има хрскаву и чврсту структуру.

ЗДРАВ ЖИВОТ: Бело пилеће или ђуреће месо за одрасле је здравствено најприхватљивије због ниског садржаја масти, посебно ако се уклони кожица. Међутим, ђуретину у исхрани треба да избегавају особе које болују од гихта и одређене врсте бубрежних каменаца јер ово месо има високу концентрацију пурина.

Ослић са рузмарином

(за 4 особе)

Време припреме: 45 минута

Састојци: 600 г филета ослића, 500 г парадајза, 100 г црног лука, 100 г маслина без коштица, кашика сецканог рузмарина, кашика додатка јелима, 150 мл белог вина, три кашике уља, 100 г брашна, со, бибер, 500 г бареног пиринча.

Припрема: Филете ослића посолити, уваљати у брашно и пропржити на вре-

лом уљу. Црни лук ситно исецкати, а маслине исећи на колупове. Посебно динстати исецкан парадајз, црни лук и маслине без коштица. Додати рузмарин, маслиново уље, бело вино, со и бибер. Кувати све 20 минута. У ватросталну посуду поређати комаде ослића, преко нанети издинстан лук са маслинама и пећи у рерни 15 минута на 200 степени. Јело послужити док је топло уз барени пиринач.

Напомена: Квалитетно маслиново уље је тамнозелене боје, прозирно је и најчешће упаковано у стаклене флаше. Осим у чистом облику, на тржишту се може пронаћи и маслиново уље са додатком различитих ароматичних зачина.

ЗДРАВ ЖИВОТ: Због мале количине масноћа и ниске енергетске вредности, ослић је идеална дијететска намирница која се препоручује и у исхрани болесника. Представља одличан извор лако сварљивих беланчевина, а изузетно је богат минералима и витаминима.

Тиквице пуњене биковачама

(за четири особе)

Време припреме: 45 минута

Састојци: 800 г тиквица, 400 г биковача, 200 г шаргарепе, 200 г црног лука, 200 г интегралног пиринча, две кашике маслиновог уља, кашика сецканог першуновог листа, 300 г ражаног хлеба, со, бибер.

Припрема: Тиквице преполовити и издубити, црни лук, печурке, шаргарепу и средину тиквица исећи на коцкице. Припремљено поврће издинстати, па додати пиринач и першун. Добијеном масом напунити тиквице, ставити их у ватросталну посуду и прелити водом да огрезну. Пуњене тиквице пећи у рерни око 30 минута, те их послужити уз ражани хлеб.

Напомена: Биковаче можете чувати у фрижидеру искључиво у папирној кеси, или на неком сувом, хладном и прозачном месту. Никада немојте да подгревате јела са печуркама да се не би створили токсини.

ЗДРАВ ЖИВОТ: Биковаче су богате беланчевинама, па су због тога врло хранљиве. Такође, садрже и многе витамине (Бе1, Бе2, Це и Де), минерале (калијум, гвожђе, цинк, калцијум), дијетна влакна,

али и антибиотике и имуностимулансе. Пошто садрже сложене угљене хидрате, погодне су за исхрану дијабетичара.

Торта микадо са јагодама

Време припреме: 40 минута

Састојци: 100 г експандираног пиринча, 200 г чоколаде за кување, две кашике уља, три дл биљне павлаке, 250 грама јагода.

Припрема: Отопити чоколаду на пари са уљем и у то умешати пиринач. Масу истрести у науљен калуп за торте и ставити у фрижидер да се стегне. Улупати павлаку и додати насецкане јагоде, а неколико јагода оставити за декорацију. Преко стегнуте чоколаде нанети шлаг и декорисати целим јагодама.

Напомена: Црна чоколада се код нас често зове и чоколада за кување. Чоколада за кување садржи минимално 34 посто какао делова, као и шећер, ванилу и соја лецитин. непријатељи чоколаде су влага и повишена температура, па је немојте чувати у фрижидеру већ на неком тамном и хладном месту, на пример у остави.

ЗДРАВ ЖИВОТ: Кључни састојак црне чоколаде је какао, који је богат горким супстанцама флавоноидима, теобромином и кофеином. То значи да је горча чоколада здравија.

Приредила С. С.

(Извор: www.zenskikafe.com; www.becook.com)

ПРИЧАЛА МИ МОЈА БАКА

Деда на интернету

Сад кад је овладао глобалном мрежом, а и она њиме, кум Стева може до миле воље да проучава наше јавне личности и да тражи логику између њихових речи и дела

Некада се, чедо моје, у животу тако поклопе ствари и догађаји да чак и они који не верују у божанску милост и силу застану и замисле се. Ма, не бој се, неће ти баба причати ни о каквим тајанственим сеоским чудима, него о куму Стеви.

Сећаш ли се, љуби те баба, како је годинама на шору окупљао нас бабе у дебатни клуб, па удри о политици. Нису нас баш ни занимали ти дивани па смо започињале и друге теме, али се све на крају завршавало политички. Све до оног закона због ког се јесенас више нисмо окупљали на шору, за сваки случај.

А ондак је кум ишао у иностранство код сина на месец дана, ди га је онај деран Стева, најстарији унук, научио на интернет. Знала сам ја за тај интернет, о њему сви причају, а ви млади онајвише. Али, да ти будем искрена, нисам баш могла себи да предочим то савремено чудо. Јеси ти мени, дете моје, пробала да објасниш да је то мрежа, и то глобална. Знам да је глобална, јер кад у овом времену нешто није по глобализацији, то тешко може и да прође и да опстане. А лако сам запамтила и да је мрежа, јер видим да се у томе већ сва младеж копрца, и не уме да се ослободи.

Али, за кума Стеву не бих ни посумњала да се неко вече, скупа са Милесом и Јулкицом, чуда нисам могла начудити. Позвао он нас бабе на вечерњи диван, а уз диван мало кобасице и сланине, кисела купуса и бела лука. Ракију, за дивно чудо, не понуди нама, нити он попи. Сав се узврпољио, зине нешто да каже па прићути, седне, па устане, и тако више пута, док наједаред не устаде и, гледајући нас значајно, објави да има нешто да нам каже и покаже.

Ома сам, дете моје, помислила да је кум довео себи неку бабу, па је скрива у соби пут које му је поглед дваред побегао, и да се прибојава нашег суда! И стварно, пође он у собу, а ми за њим. Отвори неко коферче које је лежало на столу, и ја видех да није у питању баба, него покретни компјутер какав и ти имаш, чедо моје.

Овај му је лаптоп поклонио унук Стева и научио га да пише писма и да чита њихова, изрецитова кум, и поче да барата њиме. Ми, бабе, само се згледасмо. Та ди ће он тим реуматичним ручурдама потрефити оне типке за слова и слике!?

Џаба смо се бринуле. Виделе смо и писма и слике, и како су кумићи порасли а кума изгледа ко права инострана госпођа, како им је у стану све на дугме, а град шљашти од реклама и дању и ноћу. Ко зна, сад кад је научио на компјутер, можда би мотори кум навикао и да живи тамо, с њим се више ништа не зна.

Сад би и телевизију могао да откаже, изненади нас по други пут те вечери старина. А шта ће без дневника и политике, гракнусмо нас три! Интернет, готово побожно рече Стева, а ја схватих да је и старо гунђало плен глобалне мреже.

Како и не би био, када може једним стиском оног миша или неке типке да добије одговоре на своја питања. А његова питања, увериле смо се и те вечери, тичу се само политичара. Е, нагледасмо их се, од задњег до првог – како обећавају и објашњавају, како се, нарочито пред изборе друже са народом и пензионерима што је, неки дан је један искусио, постало опасно. Лако је било пре, до интернета – кажу нешто на телевизији и то се заборави, прво они, а онда и ми. Јер, много их је, а много и прилика у којима се показују; има један што говори ко навијен – тај се у све најбоље разуме, а одскоро и у пензије; има који стану пред камере са страним политичарима добро нацугани и још дају изјаве; има који бацају мобилне телефоне сарадницима а ови не свате и не увате; један назива Скупштину црном рупом, а други каже за председника да је он и премијер, и судија, и министар, и тужилац, и полицајац, те да ће сам себи бити и резервни играч...

Сад, кад је овладао интернетом, а и интернет њиме, кум Стева може до миле воље да проучава наше јавне личности и да тражи логику између њихових речи и дела. Ми, бабе, више волемо курсаџије, или смешне животиње, или комичаре.

Јер, морамо и ми стари, као и ви, децо, знати да интернет обогаћује, али и угрожава људски мозак. Мораћемо, више него икада раније, да одлучујемо шта пуштамо у наше главе!

Унука Ика

УДОБАН ЖИВОТ СТАРИХ У АУСТРИЈИ

Активни и повлашћени

Амерички часопис Форбс по квалитету живота, лекарске и друштвене бриге, Аустрију прогласио за „светски рај пензионера“

Слатки живот пензионера у Аустрији! Илустрација којом је то представљено многе аустријске сениоре довела је на ивицу инфаркта – у стакленој чаши модра тотална протеза с дугим очњацима. „Седа опасност“ – на такав, заиста брутални начин недавно је најтиражнији аустријски сериозни недељник Профил упозорио на „геронтократију, повлашћеност и моћ коју имају у друштву аустријски пензионери којима никад није било боље“. Док се у другим земљама у ово време кризе пензије смањују, замрзавају, касни са исплатом, у Аустрији ништа од тога. И овај пут су добили повишицу изнад инфлације која је, истина, свега један одсто, али пензија је ишла опет на горе, за разлику од плата које су падале.

Да је Аустрија рај за пензионере недавно је потврдио и познати амерички магазин Форбс који је саставио ранг-листу најпогоднијих земаља за живот пензионера и уопште сениора. Аустрија је на

тој листи убедљиво прва, посебно када су у питању квалитет живота, здравствена заштита и друштвена брига за старе. Аустријски пензионери, на првом месту, имају сјајна примања. Њихова просечна пензија чини 80 одсто бруто плате (у Француској, која је на другом месту у ЕУ, тај проценат је 53,3, у Немачкој 43, у Чешкој 40 посто). У најбољем положају су бивши државни чиновници чија пензија износи у просеку 2.600 евра. То је чак више него што су примали док су радили јер су тада морали да плаћају социјално и здравствено осигурање.

Да би што више одобрвољила значајно бирачко тело, аустријска влада је пре

неколико година либерализовала прерани одлазак у пензију оних који обављају „теже послове“, а парламент је одлучио да врата за олакшан одлазак у превремену пензију остану отворена све до 2014. године. Ове мере су резултирале тиме да Аустријанци одлазе најраније у пензију од свих земаља Европске уније – у просеку са 58,9 година живота (мушкарци) и 57,9 (жене).

Виталност по сваку цену

Као пример за то да аустријски пензионери активно живе, узима се и чињеница да је прошле године приликом скијања, вожње бицикла, играња тениса, фудбала... повређено чак 18.000 сениора. И, заиста, многим туристима који су били у Аустрији у сећању су остале слике старих који могу да се виде на сваком кораку како скијају, возе бицикле, трчкарају по парковима, играју тенис... Или, бар шетају. Остали за то изгледа немају времена и(ли) не схватају колико је то важно.

Зато се с правом поставља питање колико дуго земља може да алиментира овај рај у коме живе пензионери. Јер, Аустрија је 2008. имала 8,3 милиона становника, од чега 2,2 милиона старосних, инвалидских и породичних пензионера. За мање од 20 година биће их већ три милиона, више од трећине становништва, а ако се смањи имиграција, могу чинити и

Форбсови рајеви за пензионере

Часопис Форбс своју листу саставља полазећи од тога где пензионер с америчким примањима, и то мало вишим, може најбоље да живи у свету. Узима се у обзир квалитет живота, животна средина, здравствена и уопште друштвена брига за старе, затим клима, администрација, саобраћај. Високо друго место иза Аустрије заузео је Тајланд, а следе Италија, Панама, Ирска, Аустралија, Француска, Малезија, Шпанија и Канада. Аустрија је Форбсове истраживаче очарала и приватним клиникама, Италија кухињом и квалитетним здравством, Француска културом и пажњом према старима, а Тајланд повољним ценама. Па ко шта воли, нек' изволи, под условом да има пристојну америчку пензију, то јест не испод три хиљаде долара.

близу 40 одсто популације. За финансирање пензија аустријска држава је прошле године издвојила више од 13 милијарди евра, што је знатно више него за школство. Недавно је у Бечу демонстрирало неколико десетина хиљада студената тражећи квалитетније образовање јер постојеће све више заостаје за суседним земљама. Због тога стручњаци упозоравају да ће овакве диспропорције ускоро имати тешке социјалне и политичке последице, а неке од њих се већ осећају.

Милан Лазаревић

ЗАОШТРАВАЊЕ СОЦИЈАЛНИХ ПОДЕЛА У РАЗВИЈЕНИМ ЗЕМЉАМА

Јаз све дубљи

У Британији је разлика између богатих и сиромашних највећа од времена Другог светског рата, а жене плаћене мање од мушкараца упркос законом загарантованој једнакости

Како разлике изгледају код нас, знамо и гледамо сваки дан. Они који имају, имају све више, они други, многобројнији, питају се како су уопште преживели претходни месец.

Ако је за утеху, а није, процес друштвеног раслојавања не погађа само Србију. На све веће продубљивање јаза између богатих и сиромашних упозорено је у извештају Организације за економску сарадњу и развој, ОЕЦД, још у јесен 2008. године, када је глобална економска криза тек узимала залет. У међувремену, ствари су се само погоршале.

Као добар пример може да послужи једна високоразвијена земља попут Велике Британије, у којој социјалне разлике никад нису били веће, од времена Другог светског рата. Овај закључак проистиче из студије рађене за потребе Министарства за пита-

ња жена и једнакости, чији су резултати објављени крајем јануара, а пренели су их сви острвски медији.

Стопа сиромаштва на Острву, поготово у Енглеској, где је ситуација још гора него у Шкотској и Велсу, међу највишим је у западној Европи, а испред Британије на тој негативној скали само су Италија, Шпанија и Грчка. Шта то значи у стварности, говоре упоредни подаци о постојању две категорије грађана које, између осталог, раздваја и класна припадност, а од кључног су утицаја на школовање и каснију професију.

Током животног и радног века почетне разлике се драстично увећавају, па тако људи од струке пензију дочекују намирени и ситуирани. Половина њих, из професија попут лекарске, адвокатске и слично, стекне, појединачно, иметак и до близу милион фунти. Друга крајност су неквалификовани радници. Сваки десети је на доњој егзистенцијалној граници, а све чиме у животу располаже вреди у просеку мање од осам хиљада фунти.

Проблем, наравно, није у томе што су високообразовани стручњаци адекватно плаћени, већ што Британија остаје друштво неједнаких могућности и што пресудну улогу за успех у животу и даље игра породично порекло, истиче се у извештају. Унапред се зна да ће свршени

ђаци приватних школа, већ у првим запослењима, имати бар осам одсто вишу плату од вршњака из државних школа. Сиромаштво је директно повезано и са успехом у школи, па деца из породица слабијег имовног стања често постижу слабије резултате и испод су националног образовног просека већ у седмој години, а у једанаестој је то заостајање још уочљивије. Када је у питању избор факултета, онда се такође може пратити класна линија. Ђаци за чије је школарине, откако су сели у клупу, даван читав иметак, природно настављају образовање на елитним универзитетима. Ово важи за више од педесет одсто деце из приватних образовних институција.

Социјалне неједнакости се, као што се може претпоставити, одражавају и на другим пољима, а, по правилу, највише су ускраћени припадници мањинских група и имигранти. У поменутом извештају се наводе и резултати здрав-

ствених испитивања и истиче да деца досељеника спорије напредују. Конкретно, петогодишњак пореклом из Бангладеша или Пакистана каска четири месеца у развоју за британским малишаном истог узраста.

Најзад, шта рећи за дискриминацију кад су у питању жене? Без обзира на законом загарантовану једнакост, послене Британке, при том квалификованије од мушкараца (у старосној групи до 44 године), плаћене су за петину мање, а ако говоримо о корпоративној платечној хијерархији и награђивању по специјалним тарифама и бонусима, онда разлика, на штету жена, у неким случајевима износи и читавих осамдесет одсто.

Овај извештај је свакако непријатан за британску владу јер говори о одржавању и продубљивању неједнакости у земљи у којој је 13 година на власти странка која се зове Лабуристичка, односно радничка.

Д. Драгић

САЛОН ЗА ПРОИЗВОДЊУ ШЕШИРА – ПРЕДНОСТИ УНИКАТНЕ ИЗРАДЕ

Калуп за успех

Костимографи у позориштима знају где могу да набаве раритете, а шешири из ове радионице ношени су и у серији „Рањени орао“

Реч модискиња већину људи асоцира на времешну даму која је власница продавнице шешира. У једној од малобројних радионица за израду шешира у Београду, међутим, креатор, занатлија и продавачица је млада Лидија Манасијевић. Она је посао наследила од свекрве Љубинке Марковић-Манасијевић, јер је чувена београдска модискиња у снаји препознала таленат, па је полако уводила у посао и обучавала.

– Завршила сам вишу медицинску школу и радила у породилишту, али сам стицајем околности остала без посла. Израду шешира од филца учила сам од свекрве, а обликовање других материјала од њене колегинице, бака Наде. Имала сам и подршку купаца. Свекрва је овај посао започела пре Другог светског рата и до пензије истрајала. Она је жена старог кова, у 75. години живота била је одлучна у томе да неко настави да

Лидија Манасијевић

ради у овој продавници онако како се то увек радило, упркос индустријализацији и захтевима тржишта – каже модискиња.

Заштита, али и модни детаљ

У време старих Египћана шешир је био симбол друштвеног статуса, а један од првих материјала, изузев сламе, од којег је прављен овај одевни предмет била је вуна. Мајстори у изради тканина добијених од вуне били су становници номадских племена у Азији. Поред заштитне улоге, шешир у 14. и 15. веку добија још једну – постаје незаобилазни модни детаљ. У

средњем веку то је био омиљени женски пратећи део одеће. У модерно доба шешири се праве од најразличитијих материјала као што су свила, вуна, кожа, слама, па чак и пластика.

– Без обзира на данашњу високу технологију, некада су тканине биле квалитетније. Поуздано је тако, јер прерађујем и шешире старе тридесетак година које ми доносе верне муштерије. Пре рата су се израђивали раскошни шешири које су носили сви сталежи. Некада су даме стајале у редовима да би се поновиле током, клошем, жирадом, бретоном. Шешир се не носи дуже од шест сати и жена га никад не скида. Мушкарци, пак, морају да открију главу из пристојности увек кад улазе у затворену просторију, осим у чекаоницама за превоз, биоскопским и хотелским предворјима, шалтер салама – објашњава Лидија.

Некад мајсторско писмо, а данас...

Некадашњи шегрти и калфе могли су да буду власници занатске радње само под условом да поседују мајсторско писмо којим се потврђује да имају потребан алат, простор, почетни капитал и одређена умећа и простор. Данашње прилике довеле су у питање опстанак старих заната јер је увођењем фискалних каса уништено више од 70 одсто радионица ових заната. У оквиру пројекта Подршка старим занатима, који је покренуло Министарство за трговину и услуге, завршен је конкурс за избор производно-изложбено-продајних објеката. Простори који ће бити уређени за потребе старих заната налазе се у Нишу, Крушевцу, Белој Паланци, Прокупљу и Великом Градишту.

Три шешира

Од кафана у Скадарлији најстарија је „Три шешира“, која је, по подацима Бранислава Ћ. Нушића (1864–1938), постојала још 1864. године. Локал је држала нека Ката, удова Петра Јовановића. Кафана је добила назив по радионици шешира старог Димовића, оца кафеције код „Имperiјала“ Ђоке Димовића. На кући је била истакнута фирма на којој су на лиму насликана три шешира. Ти су шешири и доцније постојали, кад је радионица престала да ради; а кад је у тој кући отворена кафана, сама је собом и без икаквог крштења понела име „Три шешира“.

(Приче из књиге „Из старог Београда“ Живорада Јовановића, Београд, 1964)

У послератном периоду особе које су носиле шешир сматране су ексцентрицима; само личности попут Десанке Максимовић нису одустајале од шешира и тај период је за модистеријске салоне био веома тежак. Последњих година ситуација је нешто другачија што се тиче потражње, али је и конкуренција знатно већа због серијске производње. Било је потребно прилагодити се духу новог времена.

Шешири имају душу

– Трудила сам се да одржим све предности уникатне израде. Радим на истим калупима, чак је базично гледано и стил исти. Додала сам модерност, комбинујем елегантан и спортски стил, тако да ми долазе и млађе особе. Некада су код свекрве долазиле познате личности, чак и Јованка Броз, а данас код мене

купују Милица Милша, Мина Костић, Весна Чипчић, Исидора Бјелица... Костимографи у позориштима знају да овде могу да набаве раритете, моји шешири су ношени и у серији „Рањени орао“. Више нема калупара, па сам понекад у страху да се једини калупи које имам не оштете. И „сингерицу“ сам наследила од свекрве – поносна је Лидија.

За израду обода и главе шешира потребне су идеје, веште кројачке руке, материјали, и то најчешће филц и штумпа, али и време за обликовање на калупу.

– Учећи и радећи занат схватила сам да шешири имају душу. Наквашен материјал се такорећи ваја на калупу, затим се суши, потом иде финална обрада и украшавање. Лепо је што жена може да манипулише ободом, да га обликује, другачије носи. У времену које данас мирише на патину добро се знало да ципеле, ташна и шешир чине модно тројство. Заволела сам овај посао, иако изискује много стрпљења, усредсређености, преданости и времена – с љубављу прича о свом занату београдска модистиња Лидија Манасијевић.

Текст и фото: Јелена Оцић

Партнер преко интернета

Све више америчких пензионера, самаца, тражи љубав преко интернета, писао је недавно Вашингтон пост, преносећи оцене стручњака.

Сматра се да је до прораства броја пензионера који користе компјутере

да би нашли романтичне партнере дошло након што су многи од њих видели своје унуче, али и синове и кћери да за изласке користе овакав начин упознавања и да у томе имају успеха. То су уочиле и онлајн агенције за тражење идеалног партнера и одмах су почеле да циљају и на ту демографску групу.

Социолози се слажу да су овакве додатне могућности од виталног значења за старије особе, јер се њихова потреба да пронађу неког „савршеног“ не умањује с годинама, и да љубав, романса и авантура нису приватно власништво младих.

Валентиново или Свети Трифун

Легенда о светом Валентину каже да ћемо се заљубити у прву особу коју случајно угледамо 14. фебруара, а историчари нас подсећају да митови о заштитнику заљубљених потичу из давне прошлости прожете мржњом и насиљем од које би данашњи љубавници задрхтали.

Према једној од легенди, свети Валентин је венчавао регруте без сагласности римског цара Клаудија Другог, који га је због тога ставио на муке и одрубио му главу 14. фебруара 269. године, истог дана када су стари Римљани славили празник брака и љубави. Легенда каже да је Валентин пре смрти послао опроштајну поруку слепој тамничаровој ћерки – у писму је био жути шафран са потписом „од твог Валентина у знак захвалности за топлину коју си показала према њему“. Догодило се чудо и девојка је прогледала. Од тада потиче позната традиција да мушкарци пишу женама слатке поруке.

У православном календару 14. фебруара је Свети Трифун, празник љубави. Светац је рођен у Кампсади, у Фригији. Био је чувар гусака и имао је велике исцелитељске способности. Легенда преноси да је излечио девојку Горду, кћер римског цара Гордијана, која је патила од неке душевне болести. За тај подвиг цар га је богато наградио, али је Трифун све то поклонио сиротињи („Ја сам сам, а њих је много. Њима све треба, а мени ништа“). За време римског цара Деција, због оданости Христу и хришћанству, претрпео је силна мучења. Погубљен је 250. године.

Свети Трифун се сматра заштитником свих пољских усева и винограда.

Легенда каже: уколико на Светог Трифуна пада снег или киша, година ће бити родна; ако је ведро, сушна и неродна. Светог Трифуна славе и гостионичари.

ГУСЛЕ ИМАЈУ ДУШУ И СРЦЕ

Живим за њих и оне за мене

Петар Остојић, шофер у пензији из села Сакара код Малог Зворника, направио више од 500 инструмената које поклања, продаје и уз њих пева

Као дечак од десет година заволео је гусле и почео уз њих да пева у родном селу Грабовцима код Зворника у бившој Босни и Херцеговини. По традицији, у свакој кући Срба домаћина у вечерњим сатима гусле су биле у рукама. Уз њих се певало на славама и светковинама.

– У мом селу је било доста даровитих гуслара. Мени је на срце легла песма „Ропство Јанковић Стојана“. Научио сам је веома брзо и лако, а од комшије, старог човека, научио сам како ваљано треба свирати и певати уз гусле. Од ране младости се не раздвајам од гусала јер оне имају срце и душу. Живим за гусле и оне за мене – каже Петар.

Као врстан гуслар Петар је певао на прелима, поселима славама и другим светковинама. Његове гусле и глас слушали су мештани у најзачаченијим селима и градовима широм Србије, Републике Српске, али и владари, политичари и бизнисмени. Гуслао је и певао у десетак европских земаља у које је одлазио са културно-уметничким друштвом „Караџић“ из Лознице.

Код Петра се 1976. године јавила жеља да сам направи гусле.

– Када сам почео да правим гусле од јаворовог дрвета, није ми било лако јер нисам био вичан. Међутим, био сам упоран па сам направио гусле које су биле лепе и давале су диван звук. Од тада стално у својој „мини радионици“ правим гусле и до сада сам их израдио више од 500. Гусле продајем и цена им није висока, зависи од модела. Више од 80 гусала сам поклатио пријатељима, познаницима и удружењима гуслара. Уочи Божића ове године гусле сам поклатио пензионеру Митру Томићу из села Рујевца код Љубовије. Он лепо пева уз гусле, али му је пензија мала па није могао да их купи. Гусле израђујем искључиво од јаворовог дрвета, оне не смеју да буду теже од 800 грама, уз то морају да имају добар звук и да буду лепе. Нема земље на овој планети где нису стигле гусле које сам ја направио. Које дете жели да научи да пева уз гусле, од мене их добија на поклон – вели Петар.

Поред гусала, Петар у дуборезу израђује иконе од јасеновог, липовог и јаворовог дрвета. Урадио их је неколико стотина и веома су вредне. Иконе поклања црквама и манастирима, али их ради и по наруџбини за новац. За новосаграђену цркву у Малом Зворнику изрезбарио је велики и веома леп иконостас у дуборезу. Није се погађао за цену нити је тражио да му буде плаћено. Међутим, при освећењу цркве и иконостаса

кум цркве и народ су добро даровали мајстора Петра.

– Моји унучи Ђорђе (17), Љубомор (16) и Новица (15) научили су од мене да певају уз гусле. Традиција гуслара у

мојој фамилији се неће прекинути. То ме радује – каже Петар и нада се да ће ваљда један од њих тројице од деде научити да прави гусле.

Миладин Малишић

Метеоролози аматери

ИЗ
НАРОДНОГ
ПРЕДАЊА

Рођенданско изненађење

Стево Влаинић, најстарији ужички фотограф, пензионисан је пре три деценије. Након смрти супруге Милеве живи сам. Кћи Оливера је у Америци а син Александар у Канади. Са њима је и четворо Стевиних унучади.

Непосредно после Другог светског рата Стево се обрео у Ужицу. Једно време је радио код Илије Лазића, тадашњег ужичког фотографа, а касније у друштвеној фирми Фото „Звезда“. Од тада па до данас Ужичани Стеву сматрају својим. Ретко ко зна одакле је он заиста. А животни пут цењеног фотографа веома је интересантан. Рођен је 1924. године у Уштицама, код Новске (Хрватска). Отац, цигларски радник, са поседом од једног рала земље, деци није могао да обезбеди егзистенцију. По завршетку основне школе, по зору на ујака, Стево је пожеleo да изучи за фотографа. Из родног места, возом преко Сарајева, стигао је у Прибој, а одатле у Пљевља. Код газде Саве Милића четири године је изучавао занат.

Када се заратило 1941. године Стево је постао калфа,

али је окупатор стрељао газду, а он остаде са газдарицом да води радњу. Посла није било, па се Стево пресели у Херцег Нови. Убрзо је приступио партизанима, а у Ужице је дошао као војник са 37. дивизијом.

Пуних 30 година Стево је био пословођа у „Звезди“, где је 12 ученика изучило занат.

Већина их је отишла за другим уноснијим пословима. Фотографији су остали верни Милева Кадијевић, Мара Тодоревић, Петар Мостарац, Вецо Милошевић и Миле Бучевац.

Од 1980. године Стево је пензионер. С времена на време наврати код младих фотографа. У једној од фото-

графских радњи где свраћа сазнали су да стари мајстор навршава 85 година живота. И изненадили су га посетом, рођенданском тортом и поклонима. У свом стану, у пријатном амбијенту ветеран је евоцирао успомене из бурне прошлости. Млади су га слушали с великом пажњом.

Ђ. Миловановић

КРАГУЈЕВАЦ

Четири године Сигурне куће

У Сигурној кући у Крагујевцу за четири године збринуто је више од 200 жена и деце, жртава породичног насиља, а рођена је и једна беба. Само лане у крагујевачкој Сигурној кући боравила је 51 жена. Иако је у последње две године смањен број жена које у бегу од насилника траже помоћ у Сигурној кући, време њиховог боравка у њој је све дуже. Помоћ жртвама, од материјалне и правне до психолошке, пружа тим стручњака различитих профила.

Поводом обележавања годишњице Сигурне куће додељене су захвалнице свима који су помогли жртвама породичног насиља: локалној самоуправи, Регионалној агенцији за економски развој, Центру за социјални рад „Солидарност“, Заводу за збрињавање одраслих „Мале пчелице“ и Радио телевизији Крагујевац за медијску подршку. Међутим, у Сигурној кући кажу да је најтеже наћи посао женама које желе да почну нови живот, без насилника.

На популарном Фејсбуку група Сигурна кућа Крагујевац има све више чланова који на разне начине желе да подрже овај хуманитарни пројекат или да се ангажују у борби против породичног насиља.

М. Сантрач

У нашем народу постоји веровање да се на Сретење срећу зима и лето. Дани постају дужи, а ноћи краће, те је и израз „Сретење – обретење“ настао из уверења да од тог дана више не може бити зиме као пре тога.

Предање каже да на Сретење медведи излазе из јазбине после дугог зимског сна: ако осване сунчан дан па спазе своју сенку, враћају се у брлог да продуже спавање још шест недеља, јер ће и зима још толико потрајати, а ако не виде сенку, крену да траже храну.

Надамо да ће ове животиње – метеоролози данас ипак остати будне, не би ли нам што пре stigло пролеће.

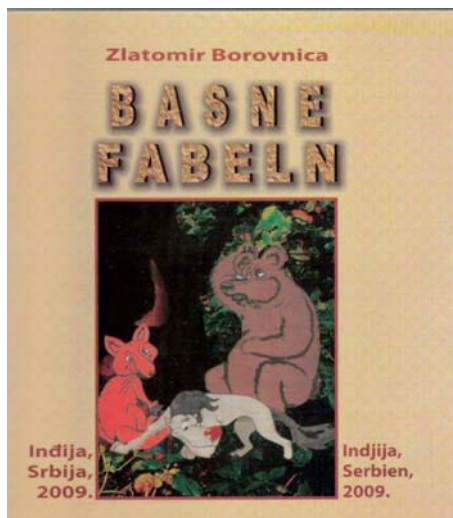
ИНЋИЈСКИ ХОМЕР ОБЈАВИО ШЕСНАЕСТ КЊИГА

Измаштане мудрости

За Златомира Боровницу 2009. је била више него успешна година јер је објавио четири нове књиге, тако да је поред Недељка Терзића, књижевника из Сремске Митровице, најпродуктивнији стваралац у Срему са објављених шеснаест књига. Лане је Боровница објавио сатиричну књигу „Замка боговима“, две књиге песама за компоновање у електронском облику, а средином децембра књигу под називом „Басне“. У најновијој књизи басне су писане на српском и немачком језику, а свака је илустрована. Књига је у тврдом повезу, у формату сликовнице – с леве стране је текст, а са десне илустрација.

Ништа не би било необично у књижевном стваралаштву Златомира Боровнице да није слеп.

– Златомир Боровница користи радњу басне, служећи се анегдотским поступком, па растапа сваку исписану реч и доводи до исходишта басне. А исход је наук или наравоученије које народ зна

да сажме и остави упамћено као своје. Златомир својим језиком, који се ослања на све богатство народног говора, употребом промишљених, добро избрушених речи досеже до круне народне мудрости. Тиме даје свој допринос и наста-

вља непрекинути пут свеопштег народног стваралаштва, још дубље залазећи у чаробни свет маште и дајући допринос афирмисању дечје књижевности – истиче књижевни критичар Никица Банић, рецензент књиге.

Басне је на немачки језик превела пеникиња Ивана Никодиновић-Прлина. Боровница је припремио и седамнаесту књигу за децу „Краљ мрачне шуме“, упорно доказујући да може успешно да ствара иако је без вида. То су бајковите и друге приче које би требало да буду објављене до марта. **А. Банић**

РЕКОВАЦ – ТАЈНА „ГУМЕНОГ“ ДРВЕТА

Злоћудно дрво

На путу Белушић–Опарић код Рековца налази се дивља јабука која више од 150 година улива страх: људи се не усуђују ни да је пипну, а камоли да одломе грану

Сдесне стране пута Белушић–Опарић у рековачкој општини налази се необично дрво које Левчани зову „гумаство“ или „злоћудно дрво“. Оно просто упада у очи сваком пролазнику јер је патуљасто, а гране су му необично густе и изгледају као да су зачешљане.

Међутим, стари Левчани и они који знају приче о овом дрвету пролазе крај њега с поштовањем и не усуђују се ни да га додирну, а камоли да одломе неку грану. Реч је о дивљој јабуци која рађа сваке друге године. Висока је око три метра, колико износи и пречник

њене крошње. Иако тако мала, ова дивља јабука многим је задала проблеме.

Једна од легенди каже да је хајдук Стеван Јаковљевић из Белушића јахао тим путем и стао да се одмори у хладу крошње овог дрвета. Кад се пробудио, једва је отворио очи, али је остао разрок. И кнез Милош Обреновић је овуда јахао за манастир Каленић. И он се одмарао под дрветом. Кад је узјахао коња, иако нигде није било јарка ни сличне препреке, коњ се саглео, пао и сломио предњу десну ногу.

Једном је неки чобанин чувао овце у близини јабуке. Досађујући се под дрветом, откинуо је гранчицу. Убрзо потом ноге су му се одузеле и до смрти је ишао „четвороношке“, приповедају Левчани.

Причало се и да је неки сељак после орања блато с тракторских точкова скинуо крај дрвета. Чим је пошао кући, трактор се преврнуо, а он је погинуо. Левчани кажу да ко год помисли нешто лоше дрвету или хоће да му науди, може да се спасе једино ако се прекрсти пред њим, пољуби његово стабло и замоли га за опрост. Не покушавајући да провери да ли су ово само легенде или је дрво стварно толико моћно, директор крагујевачке фирме која је асфалтирала пут Белушић–Опарић није смео да га посече да би исправио „лакати“ кривину на том делу пута, иако је пројектом било предвиђено.

Милош Сантрач

Милош Сантрач

ШАБАЦ

Ускликнули с љубављу

Поводом школске славе – Светог Саве, Секција просветних радника Општинске организације пензионера Шабац уприличила је, као и претходних година, светосавско вече.

Програм је почео Светосавском химном, а затим је изведен рецитал „И постаде смерни монах Сава“, аутора Витомира Николића, шабачког просветара и публицисте. Да све протекне још свечаније побринуо се Мића Даничић, који је вече улепшао својом гитаром и незаборавним мелодијама, а, у славу првог српског просветитеља, допринос програму дали су и чланови певачке етно групе „Преље“.

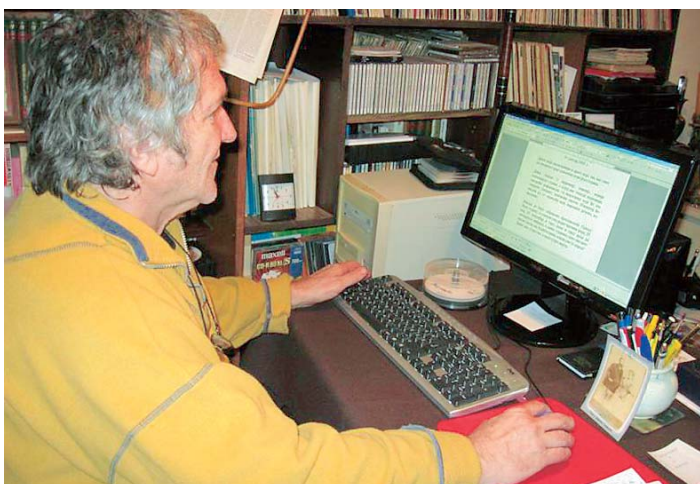
Б. Р.

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Овековечена чаршија

Паланчанину Слободану Тодоровићу Токију, који је онедавно пензионер, пошло је за руком да за 40 месеци напише и изда „Паланачку трилогију“. Под овим насловом нашле су се три његове књиге: „Паланачке тајне“, „Паланачке закачке“ и „Паланачке приче“. Ова последња, како у рецензији каже професор Мирослав Јозић, настала је у жарком хтењу да се чаршија и чаршинлије убележе у тефтер записаног и овековеченог.

Сам аутор вели да у дамарима сећања обично остане понеки дућан, понека кафеџика и понека приповест. Многе варошке приче су, констатује он, неповратно отпловиле коритом Јасенице. На сву срећу, понешто је и остало. Сада је то у овим књигама као сведочење о постојању.

Рад на трилогији Тодоровић је почео у тренутку када је окончао радни век у Радио Јасеници, где је био музички уредник, главни и одговорни уредник и, разуме се, новинар.

Д. Јанојлић

БЛАЦЕ

Златни поново славили

Културни центар Блаца, под покровитељством општине, крајем прошле године поново је окупио брачне парове који су у тој години прославили златну свадбу – 50 година заједничког живота.

Овај пут су славили супружници који су у брак ступили 1959. године. Венчало се те године на десетине младих, али је 50 година брака дочекало 56 парова и доживело „златну свадбу“.

Директор Културног центра Дејан Величковић, са сарадницима, успео је да окупи тридесетак слављеничких парова који су се дружили и подсетили на почетке заједничког живота.

Да би се традиција очувала, овог пута почасни домаћини били су млади пар Аца и Љиља Ракићевић из села Стубал, који су прошле године рекли судбоносно да. Они су, наиме, носиоци „Пламена живота“, односно наставка традиције. Сваке наредне године, уз јубилеј златне свадбе, домаћин ће бити по један млади брачни пар, што је гаранција да ће ова манифестација дуго потрајати.

Ж. Димкић

СУБОТИЦА

Ускоро нови избори

У складу са новим статутотом Савеза пензионера Војводине, у којем је предвиђено да два месеца пре истека садашњих мандата мора да се покрене нови изборни циклус, ова најмасовнија пензионерска организација у региону покренула је поступак за избор председника и потпредседника, чланове Извршног одбора, Надзорног одбора, Комисије за статутарна питања и Комисије за избор и именовања. Наравно, покренут је поступак и за конституисање новог сазива Скупштине, која би сва та именовања требало и да „аминује“.

Градска, општинска и остала удружења требало би, до почетка априла, да прихвате или да понуде нове, иницијалне предлоге својих чланова за највише и најодговорније функције у Савезу.

Комисија за избор и именовања предложила је досадашњег председника Милана Ненадића за исту функцију, а за новог потпредседника Савеза предложила је Белу Јурковића (на слици), председника Општинског удружења пензионера из Суботице.

М. Мектеровић

Душанка Марковић

НОВИ САД

Историја веза

Поводом Дана Новог Сада, у градском Музеју је уприличена изложба „Вез по писму – писмо по везу“, ауторке Душанке Марковић, вишег кустоса у овој установи. Осим основне поставке – експоната из збирке Музеја, који подсећају посетиоце на развој веза и традиционалног уређења кућа на овом поднебљу, током трајања изложбе предвиђени су и додатни садржаји. Овог месеца ће то бити путовање вуне, у марту ткање, биће одржавани и концерти, а замишљена је и „Чајанка са кустосом“. У плану је организовање и неколико ревија одевних предмета који су у вези са нашом традицијом.

Изложба ће бити отворена до краја априла, сваки дан, изузев недеље и понедељка, од 9 до 20 часова. **М. М.**

КРАГУЈЕВАЦ

Храна за угрожене

У селу Голочело, које има око 500 житеља, више од двадесет старачких домаћинстава и породица са децом живи у најтежим условима. На предлог Савета грађана месне заједнице њима су, као једнократну помоћ, у оквиру хуманитарне акције „Да нико не буде гладан“, уручени пакети са око двадесет килограма намирница. Ова акција је посвећена становницима сеоских подручја, који живе у специфичним условима и због неинформисаности или удаљености ретко остварују права из социјалне заштите.

Пакети са храном припремљени су и за домаћинства у Чумићу, Церовцу, Реснику, Дреновцу, Великим Пчелицама, Горњој Сабанти, Десимировцу и још неким крагујевачким селима. Акција „Да нико не буде гладан“ биће настављена захваљујући ангажовању Радио-телевизије Крагујевац, локалне самоуправе, Центра за социјални рад „Солидарност“ и Црвеног крста Крагујевца. **М. С.**

ПРОКУПЉЕ

Признања пензионерима

Међу овогодишњим лауреатима Светосавске повеље и дипломе, традиционалних награда које за четири општине Топлице додељује Топлички округ, нашли су се и пензионери који су својим радом допринели афирмацији овог краја.

Награда Свети Сава, у чијој реализацији учествује и црква Свети Прокопије у Прокупљу, додељује се заслужним појединцима и колективима из области вере, просвете, хуманитарних активности, здравства и културе.

Најзначајније признање Светосавска повеља ове године припала је некадашњем спортисти и дугогодишњем учитељу прокупачких боксера Мирку Чађановићу, док су дипломе добили професори Чеда Пантовић и Зоран Бажић за изузетан хуманитарни, односно просветни рад. **Ж. Д.**

ШАБАЦ

Сећање на Браја

Поводом годишњице рођења Луја Браја, творца писма за следе особе, у Међуопштинској организацији слепих и слабо-видих Мачванског округа у Шапцу организовано је дружење и такмичење у читању текстова писаних Брајевим писмом.

Председник ове организације Лука Младеновић истакао је да они већ низ година обележавају годишњицу рођења Браја, човека који је стварањем те азбуке слепим особама отворио прозор у свет. Младеновић је изразио задовољство шта на такмичењу у читању текстова на Брајевом писму равноправно учествују они који су завршили редовне или посебне школе или иду у њих, као и они који су Брајаво писмо савладали у самој организацији. **Б. Р.**

СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

Светосавски бал

И ове године Актив жена Удружења пензионера општине Смедеревска Паланка, по традицији, организовао је Светосавски бал на коме је било 300 људи трећег доба, не само из града на Јасеници, већ из Велике Планае, Смедерева, Раче, Младеновца и Крагујевца. Пензионери су се уз музику оркестра „Буце перушке“ и добру закуску дружили до јутарњих часова.

Следећи сусрет, како вели Живка – Мица Ђурђевић, председница Актива жена УПО Смедеревске Паланке, заказан је за Дан жена.

С. Костантиновић

РУМА

Зимска предавања

Пољопривредна стручна служба из Сремске Митровице и ове зиме организује предавања за земљораднике из шидске, сремскомитровачке, старопазовачке и пећиначке општине. У зависности од интересовања у појединим местима, предавања су из области ратарске, сточарске, повртарске или воћарске производње. Еминентни стручњаци из сремскомитровачке Службе анализирају производњу у 2009. години и дају препоруке сељацима за наредну сетву. До сада су предавања одржана у Сремској Митровици, Шиду, Шимановцима, Сремским Михаљевцима и у неколико других села.

Стручњаци за пољопривредну производњу ће 19. фебруара имати сусрет са земљорадницима у Старој Пазови, 22. у Великим Радинцима и Војки, 23. у Бешки и Голубинцима, 24. одлазе у Вишњићево и Вашицу, 25. фебруара у Илинце и Шуљам, првог марта у Прхово, другог у Шашинце, а трећег марта ће у Пећинцима бити одржано последње предавање ове зиме.

Воће на дар

Представници локалне самоуправе недавно су обрадовали кориснике Геронтолошког центра „Срем“ у Руми поклонивши им свеже и суво воће.

– Ми из локалне самоуправе ћемо вам помоћи да добро послужете, да одржите ниво квалитета услуга и да будете још успешнији. Нама је важно да корисници осете да о њима бринемо, како запослени овде, тако и ми у локалној самоуправи – рекао је Горан Вуковић, председник општине.

Челницима румске општине и њиховим сарадницима захвалила је Марија Станојчић, директор Геронтолошког центра „Срем“, истичући да је њихов долазак са поклонима почетком године постао традиционалан и да представља радост за кориснике.

Г. В.

БЕОГРАД

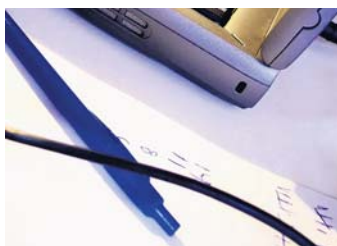
Стваралаштво слепих

Савез слепих Србије сваке године расписује литерарни конкурс на ком учествују како ствараоци из Србије, тако и из бивших република СФРЈ. Специјална награда за роман овај пут је припала Драгану Поповићу из Ужица. Прва награда у области прозе припала је Мили Куран из Станишића, другу награду освојио је Томислав Сили из Панчева, а трећу Весна Николић из Ниша.

Слободанка Мартиновић из Сремске Митровице била је најбоља у области поезије. Друга награда припала је Сањи Грубор из Пећинаца, док је треће место заузео Александар Сокић из Београда.

А. Банић

ПИШИТЕ НАМ

Драги читаоци,

Ово је простор намењен Вашим писмима. Пишите нам шта Вам се у нашем и Вашем листу допада, а шта би могло да буде боље, шта бисте волели да прочитате или да саопштите другим читаоцима.

Адреса је Булевар уметности 10, 11070 Београд, или електронском поштом, на glasosiguranika@pio.rs

Људи другог реда

Пошто редовно добијам и читам ваш лист, сматрам да треба да објавите ово моје писмо и, ако можете, подстакнете на размишљање одговорне у земљи.

Ради се о бесплатном или повлашћеном превозу у аутобуском саобраћају за старије особе. Питам се да ли само Београђани, Новосађани и Нишлије треба да имају право да се, кад остане и напуне 65 или 70 година, бесплатно возе у градским и приградским аутобусима. Као да су они грађани првог реда, јер су у њиховим градовима надлежни одлучили да им то омогуће и тако им бар мало заштите животни стандард. Ми остали у другим општинама смо онда људи другог реда, а мислим да то није у реду.

Зато сматрам да би требало да се на нивоу Републике донесе неки јединствен закон по коме би сви старији имали право на повлашћену, односно бесплатну возњу, то јест да сви имамо иста права пошто сви живимо у истој земљи.

Христивоје Станимировић,
Село Дудулајце, Јовановац

Некад и сад

Средишњи уред

Осигурање радника од 1922. до 1937. године спадало је у надлежност Средишњег уреда и обухватало је три гране: осигурање у случају болести, за случај несреће, за изнемоглост, старост и смрт.

У низу социјално-политичких реформи донета је и одлу-

*Exposition beogradskog okružnog ureda u Kragujevac:
Succursale de l'Office Régional de Belgrade à Kragujevac*

ка о спровођењу осигурања радника за случај изнемоглости, старости и смрти које је требало бити спроведено још 1. јула 1925. године. Осигурање за изнемоглост, старост и смрт почело је 1. септембра 1937. а целокупни приход ове гране осигурања за ту годину са прираслим каматама износи 49,68 милијуна динара.

Иако пензионо осигурање намештеника не спада у надлежност Средишњег уреда, ради потпуније слике читавог законодавства, мора се, ма и у најкраћим цртама и на ово осигурање осврнути.

Главнично покриће пензија признатих из Пензионог фонда до 31. децембра 1937. године износи 49,718.557 динара, а премијска резерва за обавезе према активним члановима фонда на исти дан 113,611.233 динара. Од тога је остао непокривен износ од 18,957.144 динара као пословни мањак.

(Петнаест година Средишњег уреда за осигурање радника, Загреб 1938, стр. 4, 111 и 112)

Делокруг рада

Републички фонд ПИО осигурава на пензијско и инвалидско осигурање сва лица која су по Закону обавезно осигурана и која су се укључила у ово осигурање; утврђује основице за плаћање осигурања у складу са Законом; обезбеђује наменско и економично коришћење средстава; ствара резерве за осигурање и стара се о увећању средстава на економским основама; обезбеђује непосредно, ефикасно, рационално и законито остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања; контролише пријављивање на осигурање, као и све податке од значаја за стицање, коришћење и престанак права; организује и спроводи пензијско и инвалидско осигурање у складу са Законом; исплаћује пензије, накнаде и друге припадљности; обавља друге послове у складу са Законом и Статутом Фонда.

Према подацима из прве половине прошле године, осигурано је 2.205.489 запослених особа, из категорије самосталних делатности право на осигурање остварује њих 328.541, а пољопривредника је 233.385. Најновији подаци показују да у Фонду право на пензију остварује укупно 1.600.313 корисника.

Ј. О.

Фото: И. Стојановић

За удову услов – 49,5 година

С. М., Чачак: Пре неколико година радила сам као кућна неговатељица, чувала сам једног пензионера и нисам била у радном односу. Пре годину дана сам се венчала са њим, а после пет месеци мој муж је умро. Када стичем право на породичну пензију пошто немам никаква примања?

Одговор: Уколико испуњавате услове за породичну пензију, а то подразумева да ове 2010. године имате 49,5 година живота и више, можете поднети захтев за остваривање права на породичну пензију. У случају да немате потребне године, а имате 45 година живота, пратите увек законске услове за породичну пензију који ће бити прописани изменама Закона о ПИО, а који ће ове године бити донети. Требало је да дате више података о себи да бисмо Вам прецизно одговорили на питање.

Право на отпремнину

Милка Радвановић, Београд: Чула сам да сваком раднику при одласку у пензију следује отпремнина, па Вас молим да ме информисете како да остварим ово право. Пре две године предузеће „Вишњица дућани“ упутило ме је на биро где сам примала најминималнију надокнаду. При одласку из фирме бивши послодавци су ми наредили да морам да потпишем да се одричем отпремнине, што сам и урадила. Сада морам да поднесем захтев за пензију па Вас молим да ми одговорите како да остварим право на отпремнину.

Одговор: Право на отпремнину због одласка у пензију имају осигураници којима је радни однос престао ради остваривања права на пензију. Из Вашег писма се види да сте Ви после престанка радног односа отишли на биро као незапослени, што значи да у том моменту нисте испуњавали услове за пензионисање. То опет значи да Ваше решење о престанку радног односа не гласи да Вам је престао радни однос због остваривања права на пензију, те нисте

ни могли да остварите право на отпремнину због одласка у пензију. Ако Вам је престао радни однос као технолошком вишку, требало је да по том основу добијете стимулативну отпремнину, али и то је требало да садржи Ваше решење о престанку радног односа. Сада кад одлазите у пензију после остваривања права која сте имали код Националне службе за запошљавање послодавца нема обавезу да Вам исплати отпремнину због остваривања права на пензију.

Породична пензија

Славица Чавовић, Горњи Милановац: Муж ми је умро 1994. године и тада сам имала 36 година живота. Породичну пензију сам користила уз децу до 1998. године. Сада имам 52 године па ме интересује да ли сам стекла право на самостално коришћење породичне пензије.

Одговор: Ви сте, нажалост, имали премало година када су деца престала да се школују, и тада је Вама и деци престало право на породичну пензију. Ове, 2010. године услов је да сте тада имали 44 године и шест месеци живота да би

сте могли да остварите право на породичну пензију. Идуће, 2011. године, биће потребно да сте имали 45 година живота. Из ових разлога не може да Вам се призна право на породичну пензију, иако сада имате 52 године.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Весна Вићентијевић

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање

Привремено решење

Александар Ратковић, Рашка: Отишао сам у старосну пензију и још имам привремено решење. Радио сам у предузећу „Црвена звезда“ из Македоније, на терену у Младеновцу и Смедереву. Из Младеновца није прибављен стаж, а из Архива Београд су одговорили да није дато ништа на чување. Успоставио сам везу са Македонијом, али су ми рекли да су сви доприноси уплаћивани у Србији.

Одговор: Од Архива Београд треба да имате потврду да Архив не располаже траженом документацијом. Од надлежног органа у Гостивару такође треба да имате потврду да не располажу подацима о стажу и заради за тај период. У Београду на општини на којој сте радили треба да прибавите од испоставе здравственог осигурања тзв. лични картон осигураника из кога ће се видети да сте за то време били здравствено осигурани у Београду. Са овим доказима јавите се Филијали ПИО у Краљеву да Вам се призна наведени период у стаж осигурања и донесе коначно решење о пензионисању.

Промена основице доприноса

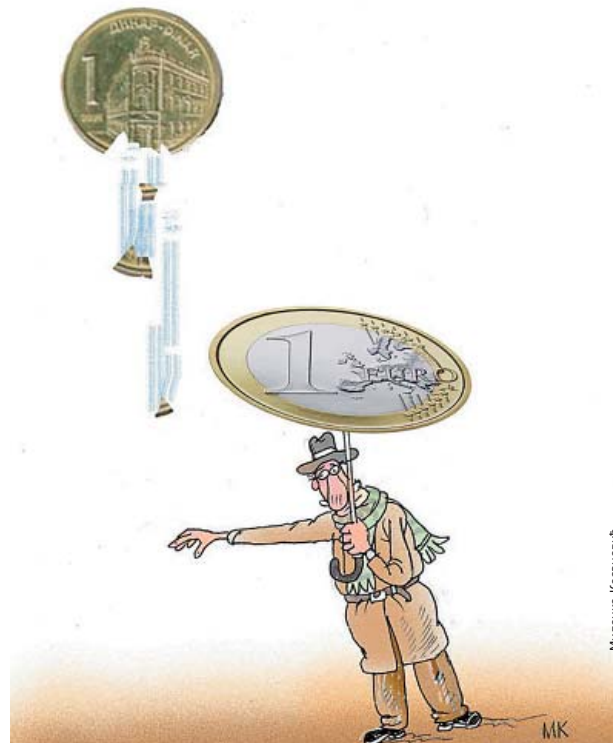
С. Марковић, Нови Сад: Плаћам допринос за пензијско и инвалидско осигурање по члану 15, по најнижој основици (прва група). Недавно сам, без образложења, пребачен у 1а групу где је износ нешто виши. Да ли могу да ме пребаце без мог знања и колику ћу имати пензију са овим износима? Сада имам 11 година пензијског стажа. Колико још година треба да уплаћујем доприносе до пензије?

Одговор: За остваривање права на старосну пензију довољно Вам је 15 година стажа осигурања и за осигураника мушкарца 65 година живота. Што се тиче промене основице на коју плаћате допринос, она не може да се мења без вашег захтева. Изузетак је био за оне који су уплаћивали доприносе на најнижу основицу која је износила 40 одсто просечне зараде, када је по закону омогућено да најнижа основица буде 35 одсто просечне зараде, али то значи да је допринос требало да се смањи, а не да се повећа. Обратите се служби за контролу уплате доприноса у Вашој филијали ПИО која је донела решење по коме уплаћујете допринос. О свакој промени основице морате да добијете и решење. Колика ће Вам бити пензија са уплатом доприноса на најнижу основицу, није могуће рећи, јер то зависи од момента у коме се остварује право на пензију и од примене општег бода који важи у том тренутку. У сваком случају, износ пензије не може бити нижи од најнижег износа пензије који ће важити у том тренутку.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: ЈОВЧИЋ	СКЛАДИШТЕ	ГЛАВНИ ЗГОДИТАК НА ЛУТРИЈИ	ПРАВИТИ ЗАВЕШТАЊЕ	ГЛАВНИ ГРАД ГРЧКЕ	ВОЈИСЛАВ ОДМИЛА	ВРСТА ПАПАГАЈА	РУДАРСКИ ИНСТИТУТ (СКР.)
ВОЗАЧ СПЛАВА, СКЕЛАР							
НАЧЕЛНИК У СТАРОМ РИМУ (МН.)							
ОБЛАСТ, РЕГИОН							СЛОВЕНСТВО
ПЕСМА АЛЕКСЕ ШАНТИЋА						СИМБОЛ СУМПОРА	
						САПЛИТАТИ	
ИМЕ ГЛУМИЦЕ СТУПИЦЕ					СЛИЧНО (СКР.)		
					ПИПА НА ЧЕСМИ		
ИМЕ РАНИЈЕ ГЛУМИЦЕ АРЕПИНЕ				БАЊА У БЕЛГИЈИ			
				РАШЧЛАЊИ- ВАЊЕ			
РУСКИ КОСМОНАУТ, ВЛАДИМИР							
ОЗНАКА ТОНЕ		ПРКОСИ, ИНАЂЕЊА					
		ПОСТАТИ КУМОВИ					
ЕКОНОМСКИ ОДСЕК (СКР.)			ГРАД У ПОРТУГАЛИЈИ				
			РЕКА У Ј. АМЕРИЦИ				
ГЛАС ОСИГУРАНИКА	МАЛА КОЛА						
	СНАЖАН, ВРЛО ЈАК						
ДРЖАВА ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ							
ПРОИЗВОД ИМИТАЦИЈЕ							КИЛОМЕТАР (СКР.)
ГРАД У КИНИ					ИЗВРШНИ КОМИТЕТ		
					КОРАЛНО ОСТРВО		
РЕКА КОЈА ОТИЧЕ ИЗ ЈЕЗЕРА						МЕТАР (СКР.)	
						ДРУГО, ОСТАЛО	
ЛАРМАТИ, ГАЛАМИТИ							СИМБОЛ СРЕБРА
ИСАИЛО ОДМИЛА				ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			
				ГРАМ			
СИМБОЛ ТЕЛУРА			ВРСТА ДРВЕТА				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА: експорт, Ратибор, спајати, товари, ер, нари, д, Матан, бацити, тар, ИЦ, ек, тк, и, Галилеј, Оливера, баронат, арил, ки, чир, в, ила, Ика, варати, епитети, ри, Иран.

Милена Косановић

Затурили списак

Нашли смо излаз, али не излази нам се.
Нису нам ни до колена, зато нас терају да клечимо.
Псују нам кога стигну, затурили су списак.
Истрчали смо се, зато су нас прешли.
Отишли смо до ђавола зато се и крсте.

Милица Чулић

Не виде публику

Почели су „Нушићеви дани“, а ко би рекао да су уопште престајали.

Неки на политичкој сцени су се баш уживели у улогу.
Уопште не виде публику.

Ови што стално износе мишљење могли би понекад да поднесу и део терета.

Слободан Дучић

Крај и дело

Договор кућу гради док је не прегради.

Незгодан час нам је најзгоднији изговор.

Крај дело краси – ако дело не виси о крају.

Откако смо навикли на зло, добро нам је!

Некад смо били само голи и боси, а сад смо и транспарентни!

Бранислав – Бане Јовановић

Девн Патаковић

Да ли сте знали ...

... да је први град на свету који је достигао милион становника био Рим, и то 133. године

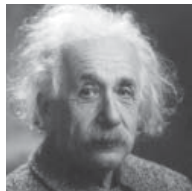
пре нове ере? Лондон је милионитог становника добио тек 1810, а Њујорк 1875. године. Данас у свету има око 300 градова са више од милион становника.

... да је међу свим данас постојећим независним државама Нови Зеланд био први који је женама дао право гласа на националним изборима 1893, док је Швајцарска то учинила тек 1971. године?

... да је најстарија особа свих времена била Францускиња Жан Калман која је, када је умрла 4. августа 1997, имала 122 године и 164 дана?

... да је Леонардо да Винчи могао да пише једном руком и да црта другом у исто време?

... да је најсвестранији спортиста на свету била жена – Шарлота Лоти Дод (1871–1960), петострука победница Вимблдона, првакиња Велике Британије у голфу, носилац сребрне олимпијске медаље у стреличарству и репрезентативка Енглеске у хокеју на трави?

... да је Алберту Ајнштајну 1952. године понуђено да постане председник Израела?

... да је брат Ал Капонеа био градски шериф?

... да постоје 92 позната случаја изгубљених нуклеарних бомби у мору?

... да је до 2002. године важио закон по коме би Монако престао да буде суверена држава, ако би кнежевска кућа Грималди остала без наследника?

Рекли су...

Душко Радовић

Не васпитавајте децу ако не умете. Боље је бити невоспитан него лоше васпитан.

Унесите у монотонију и мртвило нечијег живота мало своје неозбиљности, неодговорности и лошег укуса.

Више чујемо једни друге него што се разумемо.

Сваки нови дан је или награда или казна за оно што смо јуче урадили.

Кад знамо, сви знамо исто, а кад не знамо, свако не зна другачије.

Први питајте да не бисте морали одговарати. Први тражите да не бисте морали давати.

За све што нисте могли реците да нисте хтели.

Храбри мушкарци трескају вратима кад долазе у кућу, а кукавице само када одлазе.

За живот је потребно мало. За несрећан живот тражи се много више.

Јуче је неко нашао оно што није тражио. Оно што је он тражио нашао је неко други.

